

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums
Rīcības programmai
Eiropas Zivsaimniecības fonda
atbalsta ieviešanai Latvijā
2007. – 2013.gadam

Rīga, 2007

Satura rādītājs

Ievads.....	4
1. Zivsaimniecības nozares rīcības programma 2007.-2013. gadam	5
1.1. Rīcības programmas izstrāde un īss satura izklāsts	5
1.2. Rīcības programmas mērķi un uzdevumi	5
1.3. Rīcības programmas saistība ar citiem politikas plānošanas dokumentiem.....	6
2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra	7
2.1. SIVN process un metodoloģija.....	7
2.2. Rīcības programmas īstenošanas būtiskāko ietekmju uz vidi vērtējums.....	7
2.4. Sagaidāmās ietekmes	8
2.5. Vides pārskata sagatavošanas procedūrā iesaistītās institūcijas	8
3. Esošā vides stāvokļa raksturojums un iespējamās izmaiņas, ja rīcības programma netiktu īstenota (nulle scenārijs).....	9
3.1. Zvejniecības nozare	9
3.1.1. Baltijas jūra un Rīgas jūras līcis	10
3.1.2. Iekšējie virszemes ūdeņi	14
3.2. Akvakultūras nozare	16
3.3. Zivju apstrādes un tirdzniecības nozare.....	18
4. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt ..	20
5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas	21
6. Rīcības programmas atbilstība starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem	21
6.1. Dabas aizsardzība un bioloģiskā daudzveidība	22
6.2. Gaisa aizsardzības jomā.....	22
6.3. Ūdens kvalitāte	23
6.4. Atkritumu apsaimniekošana	24
6.5. Secinājumi	24
7. Pasākumu īstenošanas ietekmes uz vidi novērtējums	24
7.1. prioritārais virziens „Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai”	24
7.1.1.pasākums „Zvejas aktivitāšu pilnīga pārtraukšana”	25
7.1.2. pasākums „Pagaidu zvejas aktivitāšu pārtraukšana”	27
7.1.3. pasākums „Investīcijas zvejas kuģu ierīcēs un selektivitāte”	28
7.1.4.pasākums „Sociāli ekonomiskie pasākumi”	29
7.2. prioritārais virziens „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu pārstrāde un mārketing”	30
7.2.1.pasākums „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos”	31
7.2.2.pasākums „Ūdens vides aizsardzība”	33
7.2.3.pasākums „Akvakultūras dzīvnieku slimību ierobežošana”	34
7.2.4.pasākums „Zveja iekšējos ūdeņos”	35
7.2.5.pasākums „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un marketings”	36
7.3. prioritārais virziens „Kopējās ieinteresētības pasākumi”	38
7.3.1. pasākums „Kopīga rīcība zivsaimniecības uzņēmumu efektīvai attīstībai ”	39
7.3.2. pasākums „Ūdens faunas un floras aizsardzība un attīstība”	40
7.3.3. pasākums „Investīcijas zvejas ostās, izkraušanas vietās un patvēruma vietās”	41
7.3.4. pasākums „Jaunu noieta tirgu sekmēšana un reklāmas kampaņas”	43
7.4. prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība”	44
7.4.1.pasākums „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība”	44
7.5. Pasākumu ietekme uz sabiedrības veselību	46
8. Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu plānošanas dokumenta ietekmi uz vidi	47
9. Iespējami kompensēšanas pasākumi	47

<i>10. Dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums.</i>	<i>47</i>
<i>11. Vides pārskata sagatavošanas pamatprincipi</i>	<i>48</i>
<i>12. Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai..</i>	<i>49</i>
<i>13. Kopsavilkums.....</i>	<i>49</i>
<i>Izmantotā literatūra.....</i>	<i>51</i>

Ievads

Stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā (SIVN) rīcības programmai Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. līdz 2013.gadam ir izvērtētas šajā Programmā paredzētie virzieni un aktivitātes, kas nodrošinās Zivsaimniecības nozares Nacionālajā stratēģiskajā plānā (NSP) 2007. – 2013. gadam noteikto uzdevumu izpildi. Darbā ir izanalizēta Programmas atbilstība NSP, kā arī citu ar nozari saistītu plānošanas dokumentu saturam un uzdevumiem izejot no vides aizsardzības viedokļa.

Programmā ir paredzēti četri prioritārie virzieni NSP uzstādīto mērķu sasniegšanai:

1. Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai.
2. Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu pārstrāde un mārketingas.
3. Kopējās ieinteresētības pasākumi.
4. Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība.

Katram no šiem virzieniem ir paredzēti attiecīgi pasākumi labvēlīga rezultāta sasniegšanai. Šo pasākumu analīzes rezultātā darbā ir dots konkrētā pasākuma iespējama ietekmes uz vidi izvērtējums, kā arī rekomendēti pasākumi, kas mazinātu konkrētās darbības radīto negatīvo slodzi uz apkārtējo vidi. Darbā tāpat ir izvērtēta paredzēto aktivitāšu pārrobežu ietekme uz apkārtējo vidi, kā arī dotas rekomendācijas monitoringa realizācijai, kas ļaus sekot veikto aktivitāšu izpildes korektumam, un rezultējoši to ietekmei uz vidi.

Tā kā NSP ir diezgan vispārīgs dokuments, tad arī Programmā netiek runāts par konkrētām teritorijām vai konkrētiem uzņēmumiem. Līdz ar to nav iespējams izstrādāt precīzus un konkrētus ieteikumus vides aizsardzības un vides stāvokļa uzlabošanas jomā.

Stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu rīcības programmai Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. līdz 2013.gadam izstrādāja SIA „Geo Consultants” vides projektu vadītājs, vides speciālists Uldis. Kalnietis.

1. Zivsaimniecības nozares rīcības programma 2007.-2013. gadam

Zivsaimniecības nozares Rīcības programma 2007. – 2013. gadam ir vidēja termiņa stratēģiskā plānošana īstenošanas dokuments, kurā tiek izvērtēts pašreizējais stāvoklis zivsaimniecībā Latvijā, konstatētas nozares stiprās puses un trūkumi, kā arī izvērtētas attīstības iespējas un to traucējošie faktori nākotnē. Rīcības programma ir balstīta uz Nacionālajā stratēģiskajā plānā noteiktajām prioritātēm un mērķiem.

Zivsaimniecības nozares Rīcības programmas izstrādi noteica nepieciešamība realizēt darbības, kas būtu saskaņā gan ar Eiropas Savienības Kopējo zivsaimniecības politiku, gan arī atbilstu Latvijas nacionālajos stratēģiskajos dokumentos noteiktajiem vispārējiem attīstības virzības principiem. Rīcības programma ir dokuments, kas realizē Nacionālajā stratēģiskajā plānā izvirzīto vidēja termiņa mērķu un prioritāšu virzību uz ilgtermiņa mērķi.

1.1. Rīcības programmas izstrāde un īss satura izklāsts

Rīcības programmas izstrādē tika ievēroti galvenie Kopējās zivsaimniecības politikas pamatprincipi, kas paredz:

- veicināt efektīvu zvejas darbību ekonomiski stabilai un konkurētspējīgai zvejniecībai un akvakultūrai, nodrošinot pietiekami augstu dzīves līmeni tiem, kas ir atkarīgi no zvejas darbības un ievērojot vispārējās patērētāju intereses;
- pakāpeniski īstenot uz ekosistēmu balstītu pieeju attiecībā uz zivsaimniecības pārvaldību un apsaimniekošanu;
- regulāri izstrādāt un ieviest efektīvas zvejas kontroles programmas;
- nepārtraukti papildināt zivsaimniecības datus un uzlabot to ticamību;
- nodrošināt likumdošanā paredzēto atbildības dalījumu starp ES institūcijām un dalībvalstīm zivsaimniecības nozares pārvaldības jomā.

Rīcības programmas izstrādē piedalījās pārstāvji no Latvijas Zivsaimnieku asociācijas, Kurzemes zvejnieku asociācijas, Latvijas Zvejnieku federācijas, Latvijas Zivju resursu aģentūras, Latvijas Zivju audzētāju asociācijas.

Stratēģiskās ietekmes uz vidi izstrādē piedalījās attiecīgie Vides aizsardzības ministrijas speciālisti.

Dokumentā atspoguļota situācija zivsaimniecības nozarē valstī, raksturojot zivsaimniecības nozares atsevišķās darbības jomas. Darbā ir izvērtēti pasākumi un aktivitātes izvirzīto mērķu sasniegšanai zivsaimniecības nozarē.

1.2. Rīcības programmas mērķi un uzdevumi

Izstrādātajā dokumentā ir definēti virzieni un pasākumi, kurus nepieciešams realizēt, lai nodrošinātu galvenā mērķa sasniegšanu, kas ir noteikts Zivsaimniecības nozares Nacionālā stratēģiskā plāna 2007.-2013.gadam, respektīvi, galvenais mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgu zivsaimniecības attīstību, kas efektīvi izmanto pieejamos dabas, cilvēku un materiālos resursus, sniedzot cilvēku labklājībai pieaugumu piekrastē un citos lauku rajonos un vienlaikus garantējot zivju krājumu saglabāšanos. Pasākumi galvenā mērķa sasniegšanai ietverti četros pamatvirzienos:

1. Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai.
2. Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu pārstrāde un mārketingi.

3. Kopējās ieinteresētības pasākumi.
4. Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība.

Novērtējot gan galveno mērķi, gan arī tā sasniegšanai izvirzītos noteiktos pamatvirzienus un sekojoši pasākumus, var secināt, ka tajos ir iekļauti un ņemti vērā jautājumi un problēmas, kas skar nozares ietekmi uz vidi.

1.3. Rīcības programmas saistība ar citiem politikas plānošanas dokumentiem

Izstrādājot Rīcības programmu, tika ņemti vērā šādi ar nozares politiku un stratēģiju saistīti dokumenti:

- Eiropas Savienības Kopējās zivsaimniecības politikas pamatnostādnes;
- Latvijas Nacionālais stratēģiskais ietvardokuments 2007. – 2013.gadam;
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam;
- Latvijas lauku un lauksaimniecības attīstības politikas pamatnostādnes un Latvijas lauku attīstības stratēģijas projekts 2007. – 2013.gadam;
- Latvijas lauku attīstības programmas projekta 2007.-2013.gadam iepriekšējais (ex-ante) novērtējums;
- Zemkopības ministrijas darbības stratēģija 2007. – 2010.gadam;
- Zivsaimniecības nozares Nacionālais stratēģiskais plāns 2007. – 2013. gadam;
- Zivsaimniecības nozares Nacionālā stratēģiskā plāna 2007.-2013. gadam ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma vides pārskats;
- Zivju resursu atražošanas valsts programma 2000. – 2010.gadam;
- Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma;
- Akvakultūras ilgtspējīgas attīstības un vadības stratēģija Latvijā;
- Latvijas Nacionālā zivsaimniecības datu vākšanas ikgadējā programma;
- Resursu patēriņa novērtējums (Latvijas Vides aģentūra, 2004.gads);
- Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskats 2005 (Latvijas Vides aģentūra);
- Attīstības plāna (Vienotā programmdokumenta 2004. – 2006.) Programmas papildinājuma zivsaimniecības sadaļa.

Rīcības programmas saturs un izstrādātie pasākumi ir saskaņoti ar Latvijas Nacionālo attīstības plānu un Zivsaimniecības nozares Nacionālo stratēģisko plānu 2007.-2013. gadam.

2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra

Saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 4. panta 3. daļā un 2004. gada 23. marta MK noteikumu Nr. 157 "Kārtība, kādā veicams uz vidi stratēģiskais novērtējums" 2. punkta 2.1.1. apakšpunktā noteikto, nacionālā līmeņa zivsaimniecības nozares attīstības stratēģiskajam plānam normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veicams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Likumdošanas prasības paredz Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas konkrētā dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi. Tas ir īpaši nepieciešams dokumentiem, kuri var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), kas lielā mērā attiecas arī uz Rīcības programmu. SIVN procesā ir svarīgi identificēt stratēģisko ietekmi uz vidi un dabas resursiem, kas saistīti ar Zivsaimniecības nozares Rīcības programmas īstenošanu.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) ir process, kura mērķis ir uzlabot nozares politikas, politikas plāna, rīcības programmas, kā arī citu nacionālo, reģionālo un vietējo stratēģisko plānošanas dokumentu un normatīvo aktu kvalitāti, vērtējot šo dokumentu iespējamo ietekmi uz vidi un laicīgi novēršot vai mazinot to īstenošanas negatīvās ietekmes. Šis process ir vērst uz to, lai izvērtētu, kādas būtiskas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē var rasties politikas plānošanas dokumentu īstenošanas rezultātā, un kā tās ietekmēs dabas kapitālu – resursus un pakalpojumus. SIVN ir veicams plānu un programmu sagatavošanas posmā un tā nepieciešamību un procesu nosaka starptautiskā un nacionālā likumdošana.

SIVN procesa mērķis ir panākt vides aspektu integrēšanu plānošanas procesā, nodrošinot, ka vides vērtības tiek atbilstoši iestrādātas Zivsaimniecības nozares rīcības programmā.

SIVN vispārīgie uzdevumi ir novērtēt vides apstākļus un sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, kā arī informēt plašāku sabiedrību par sagaidāmo būtisko ietekmi uz vidi dokumenta ieviešanas gadījumā.

2.1. SIVN process un metodoloģija

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) ir sistemātisks process, lai novērtētu to, kādu ietekmi uz vidi radīs plānoto programmu ieviešanas īstenošana. SIVN procesa nepieciešamību plānu un programmu sagatavošanas posmā nosaka starptautiskā un nacionālā likumdošana. Tas ir nepieciešams, lai konstatētu nozares, politikas, politikas plāna, rīcības programmas, kā arī citu nacionālo, reģionālo un vietējo stratēģisko plānošanas dokumentu un normatīvo aktu kvalitāti. Šī procesa gaitā, izvērtējot minēto dokumentu iespējamo ietekmi uz vidi, var paredzēt pasākumus kā novērst vai mazināt dokumenta īstenošanas negatīvās ietekmes, tādejādi uzlabojot tā kvalitāti.

SIVN procesā ir izmantota metodika, kas balstīta uz atbilstības izvērtējumu vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības principiem, mērķu un uzdevumu un kvalitatīvu ietekmju vērtējumu. Rīcības programmas vērtēšanā tika izmantoti vides aizsardzības principi un ilgtspējīgas attīstības, kā arī koncepcija par dabas kapitālu kā vienu no sabiedrības vērtībām.

2.2. Rīcības programmas īstenošanas būtiskāko ietekmju uz vidi vērtējums

Rīcības programmas potenciālās ietekmes uz vidi izvērtējums veikts no vairākiem elementiem:

- Esošās situācijas analīzes un SVID izvērtējumu;
- Izvirzītā Rīcības programmas rīcības virzienu un pasākumu izvērtējuma;
- Rīcības programmas atbilstības Latvijas Zivsaimniecības nozares nacionālajam stratēģiskajam plānam, kā arī nacionālajai vides politikai;

SIVN process tiek organizēts tā, lai identificētu gan pozitīvās, gan negatīvās ietekmes uz vidi, kā arī kumulatīvās ietekmes. Tiek izmantota informācija, ko sniedz nulles scenārijs, kā arī ietekmes tiek prognozētas – gan kvalitatīvā, gan kvantitatīvā izteiksmē.

SIVN iespēju robežās tiek arī sniegti priekšlikumi, kādu pasākumu iekļaušana no vides viedokļa būtu nozīmīga.

Attiecībā uz negatīvo ietekmju uz vidi novēršanu vai mazināšanu un pozitīvo ietekmju pastiprināšanu, nepieciešams ņemt vērā ieviešanas sistēmu.

Sagatavojot priekšlikumus plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa pasākumiem un monitoringa pārskatam, tiek ņemts vērā esošā valsts vides monitoringa tīkla, veikto novērojumu un informācijas pieejamības raksturojums.

2.4. Sagaidāmās ietekmes

Analizējot esošo situāciju zivsaimniecībā, izvirzītos mērķus un pamatnostādnes un to, kā to ieviešana ietekmēs zivsaimniecības attīstību, iespējams prognozēt iespējamās tiešās un netiešās, kā arī citas ietekmes uz vides kvalitāti valstī.

Veicot ietekmes uz vidi novērtējumu, jāņem vērā, ka:

- Ietekmes var būt tiešas, netiešas un kumulatīvas;
- Tās var izpausties kā dažāda līmeņa ekoloģiskas un sociālas problēmas;
- Ietekmes var būt mainīgas laikā un telpā;
- Ietekmes var būt kā pozitīvas, tā negatīvas.

2.5. Vides pārskata sagatavošanas procedūrā iesaistītās institūcijas

Sagatavojot plānošanas dokumenta vides pārskata projektu, izstrādātājs konsultējās ar Vides pārraudzības valsts biroju, Vides aizsardzības ministriju, kā arī ar Dabas aizsardzības pārvaldi par vides pārskatā iekļaujamo informāciju un tās detalizācijas pakāpi.

3. Esošā vides stāvokļa raksturojums un iespējamās izmaiņas, ja rīcības programma netiktu īstenota (nulles scenārijs)

Zivsaimniecības nozare pārstāv trīs galvenās darbības sfēras – zvejniecību, zivju apstrādi un akvakultūru. Latvijas reģionu attīstībā zivsaimniecībai vienmēr ir bijusi būtiska nozīme, īpaši Baltijas jūras un Rīgas jūras līča daudzajos piekrastes ciematos un pilsētās. Piekrastes rajonos zveja un zivju apstrāde ir svarīga uzņēmējdarbības aktivitāte, bet iekšzemes lauku reģionos kā alternatīvs nodarbošanās veids turpina attīstīties akvakultūra.

Darbaspēka apsekojuma dati liecina, ka valstī 2005.gadā kopumā bija nodarbināti 1043.6 tūkstoši strādājošo, savukārt zivsaimniecības uzņēmumos pamatdarbā bija nodarbināti aptuveni 11.6 tūkstoši cilvēku, kas ir 1.1% no nodarbināto iedzīvotāju skaita.

Eksporta struktūrā zivsaimniecības īpatsvars krities no 9% 1996. gadā līdz 2.9% 2005. gadā. Tomēr šis kritums galvenokārt ir saistīts ar citu tautsaimniecības nozaru attīstību, un nevis zivju produkcijas ražošanas samazināšanos. Zivsaimniecības produkcijas ārējās tirdzniecības bilancei ir stabili, pozitīvi rādītāji. 2005. gadā tie ievērojami palielinājās, sasniedzot 52.3 miljonus latu. Zivsaimniecība ir viena no nedaudzām Latvijas tautsaimniecības nozarēm, kurai ir vērojama pozitīva ārējās tirdzniecības bilance.

Šajā nodaļā sniegts novērtējums par dabas resursu pašreizējo stāvokli, nozīmīgākajām slodzēm, ko rada saimniecisko aktivitāšu izraisītais piesārņojums un resursu patēriņš. Balstoties uz likumdošanu, nozaru stratēģijām, plāniem u.tml. slodžu mazināšanai un dabas resursu saglabāšanai, izteiktas prognozes par situācijas attīstību laika periodā līdz 2013. gadam. Šo situāciju sauc par Nulles scenāriju, jo tas neņem vērā Zivsaimniecības nacionālā stratēģiskā plāna un sekojoši Rīcības programmas ieviešanas izraisītās ietekmes.

3.1. Zvejniecības nozare

Latvijas krasta līnijas kopgarums ir 494 km. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē atrodas 6 rajoni: Limbažu, Rīgas, Tukuma, Talsu, Ventspils un Liepājas, un to teritorijā darbojas 24 vietējās pašvaldības. Visos minētajos rajonos vairāk vai mazāk ir attīstīta zvejniecība. Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī nozvejoto zivju izejvielu piegādes vietu tuvumā – Rīgā, kā arī Rīgas, Talsu un Tukuma rajonā – ir izvietojusies arī lielākā daļa lielo un vidējo zivju apstrādes uzņēmumu. Līdz ar to jūras piekrastes reģioni ir vērtējami kā visvairāk atkarīgie no zivsaimniecības nozares uzņēmumu spējas efektīvi darboties un būt konkurētspējīgiem gan vietējā, gan ārējā tirgū.

Kopumā raksturojot zvejniecības jomu, jāatzīst, ka tā ir vērtējama kā pagaidām diezgan stabila, taču ļoti jutīga un ar potenciālu apdraudējuma iespēju. To veicina daudzu zivju krājumu stabilitātes samazināšanās, zvejā iesaistīto cilvēku novecošana un nespēja piesaistīt jaunus cilvēkus šai uzņēmējdarbības aktivitātei. Pašreiz minētajā jomā vērojams arī ļoti liels kuģu skaita samazināšanas temps. ZVFI piedāvātie līdzekļi ļāva kuģu īpašniekiem saņemt kompensācijas, kas pamatā bija lielākas par šādu kuģu faktisko vērtību tirgū. Šī situācija radīja divējādas sekas. Pozitīvi ir vērtējams tas, ka saņemtie finansiālo kompensāciju līdzekļi vairāku kuģu īpašniekiem radīja papildus līdzekļus pārējo zvejā iesaistīto kuģu modernizācijai. Turpretī viena kuģa īpašnieki saņemtās kompensācijas izmantoja citas uzņēmējdarbības uzsākšanai vai arī vienkārši savas labklājības uzlabošanai. Kā negatīvais faktors šo pasākumu rezultātā ir jāmin cilvēku aiziešana no nozares un zvejniecības tradīciju apdraudējums, kas izraisa zināmas bažas par Latvijas zvejniecības sektora cilvēku resursu turpmāko stabilitāti un pieejamību. Kopumā vērtējot pastāvošo situāciju zvejniecībā, ir

jāsecina, ka kuģu īpašniekiem trūkst nepieciešamo finanšu resursu, lai tos varētu investēt kuģu pienācīgā uzturēšanā un modernizācijā.

Laika posmā no 2007.-2013.gadam Latvijā pastāv reāla iespēja sabalansēt pieejamos zvejas resursus un zvejas flotes kapacitāti, tādējādi veicinot sociālekonomiskās stabilitātes veidošanos zvejniecībā. Bez tam optimistiska šķiet iespēja veikt paaudžu nomaiņu un iesaistīt zvejniecībā jaunus cilvēkus, vienlaikus atbalstot iespēju vecajiem zvejniekiem atstāt nozari, kas nodrošinātu jomas turpmāku pastāvēšanu un tradīciju turpināšanu.

Tāljūras zvejas attīstības iespējas līdz 2013.gadam lielā mērā būs atkarīgas no Eiropas Kopienas iespējām saglabāt vai arī atjaunot iepriekš noslēgtos zvejniecības līgumus ar trešajām valstīm (īpaši Mauritaniju, Maroku), kuru ūdeņos zvejo Latvijas zvejas kuģi.

Zvejas kontroles sfērā ir jāpilnveido cilvēkresursu kapacitāte, un kā būtiskākais trūkums ir jāmin nepilnīgais materiāli tehniskais nodrošinājums, īpaši zvejas kontroles veikšanai jūras ūdeņos aiz piekrastes joslas.

Arī bioloģisko un ekonomisko datu efektīvai izmantošanai nozares pārvaldības vajadzībām ir nepieciešami tālāki ieguldījumi to operatīvai elektroniskai apstrādei un starpinstitūciju datu apmaiņas uzlabošanai.

Kaut gan zivju resursu pētījumiem un zinātnisko ieteikumu nodrošināšanai zvejas regulēšanai Latvijā ir stabilas tradīcijas ar daudzgadīgu zinātnisko datu bāzi un nepieciešamo tehnisko nodrošinājumu, tomēr ilglaicīgā skatījumā šajā jomā ir jāveic cilvēkresursu kapacitātes nostiprināšana, kadru atjaunināšana, zinātniski tehniskās pētnieciskās bāzes pilnveidošana.

Ir nepieciešami uzlabojumi zvejnieku darbības sekmīgai nodrošināšanai, kā arī arvien pieaugošo vides aizsardzības prasību izpildei ostu un pietātņu izmantošanā.

3.1.1. Baltijas jūra un Rīgas jūras līcis

Ūdens kvalitāte

Ūdens kvalitāti un ekosistēmu stāvokli Baltijas jūrā un Rīgas līča ūdeņos ietekmē piesārņojums no visa sateces baseina. Pieaugot fosfātu savienojumu ieplūdei ar notekūdeņiem, pieaug biomasas apjoms, kas veicina eitrofikācijas procesu un toksisko zilaļģu savairošanos. Slodzi rada arī intensīvā kuģu satiksme. Relatīvā izolētība un ievērojamā upju notece padara antropogēnā faktora ietekmi līcī sevišķi nozīmīgu.

Analizējot daudzgadīgo datu rindas, var secināt, ka fosfora un slāpekļa piesārņojums Rīgas līcī pēdējo 20 gadu laikā nepārtraukti pieaug. Biogēno vielu koncentrāciju daudzgadīgās izmaiņas Rīgas līcī var vērtēt kā uzskatāmu ūdens baseina eitrofikācijas piemēru. Eitrofikācijas rezultātā vasaras mēnešos ūdenī pakāpeniski pazeminās skābekļa saturs, taču pēdējos gados skābekļa koncentrācijas samazināšanās vasarā nav novērota. To noteica labvēlīgi hidroloģiskie procesi, kā arī nitrātu piesārņotības krasa samazināšanās, ko var izskaidrot ar slāpekļa sāļu ieplūdes samazināšanos no upēm sakarā ar apsūkumu lauksaimnieciskajā ražošanā.

Pašreiz Baltijas jūras Latvijas ekonomiskās zonas ūdeņi kopumā ir mēreni piesārņoti, vietām ar lokāliem piesārņojuma rajoniem. Ekoloģiskā riska zonas ir piekrastes rajoni upju grīvu, komunālo un rūpniecības notekūdeņu izplūdes vietu tuvumā, derīgo izrakteņu ieguves un grunts izgāztuvju vietās, kā arī rajoni ap ostām.

Zvejniecības ietekme ūdens resursu kvalitātē Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī apskatāma saistībā ar tādu aspektu, ka zvejā iesaistīto kuģu vidējā vecuma un nolietotības pakāpes rādītāji ir visai augsti un līdz ar to ir augstāks degvielas noplūdes un avārijas risks, kas savukārt var izraisīt dažāda līmeņa ekoloģiskas problēmas.

Zivju resursi

Ārpus iekšzemes ūdenstilpnēm zivju resursus veido Latvijai pieejamās nozvejas kvotas Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī. Pie būtiskākajām slodzēm zivju resursiem jāpieskaita zvejas intensitātes neadekvātums esošajiem zivju resursiem Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī, ūdens kvalitātes izmaiņas.

No Baltijas jūrā un piekrastes ūdeņos reģistrētajām 63 zivju sugām rūpnieciska nozīme ir 34 sugām. Galvenā ekonomiskā vērtība Baltijas jūrā ir reņģēm, brētliņām, mencām, lašiem, kuru nozveja veido gandrīz 99% no kopējā nozvejas apjoma, ko iegūst valsts jurisdīkcijā esošajos ūdeņos.

Ja Rīcības programma netiktu īstenota, cilvēku darbības un saimnieciskās ietekmes rezultātā ievērojami pasliktinātos zivju resursu stāvoklis, kurus izmanto komerciālajā zvejā un makšķerēšanā.

Saistībā ar ES Ūdeņu struktūrdirektīvas ieviešanu sagaidāms, ka paaugstināsies virszemes ūdeņu kvalitāte prioritārajos zivju ūdeņos, taču izklīdētā antropogēnā piesārņojuma dēļ pilnīga atbilstība lašveidīgo vai karpveidīgo ūdeņu prasībām netiks nodrošināta.

Laika posmā no 2007.-2013.gadam Latvijā pastāv reāla iespēja sabalansēt pieejamos zvejas resursus un zvejas flotes kapacitāti, tādējādi veicinot sociālekonomiskās stabilitātes veidošanos zvejniecībā.

Bioloģiskā daudzveidība

Jūras krasta kopgarums Latvijā ir ap 494 km. Aptuveni 90 % no krasta veido dabiski biotopi, pārējā daļa ir apbūvēta (ostas, dzīvojamās mājas) vai citādi pārveidota. Taču, neraugoties uz to, Baltijas jūras piekrastei Latvijā raksturīga liela sugu un dabisko biotopu daudzveidība.

Baltijas jūra izceļas citu sāļā ūdens baseinu vidū ar savu relatīvi zemo sāļumu, kas nosaka šeit sastopamo sugu skaitu. Skaitliski ir maz ūdens organismu sugu, kas piemērojušās dzīvei iesālā ūdenī. Latvijas jūras teritorija aptver divas salīdzinoši atšķirīgas ekosistēmas -Baltijas jūras austrumu daļu un Rīgas līci (izņemot tā ziemeļu daļu). Baltijas jūrā ūdens sāļums ir lielāks (ap 7 PSV -praktiskā sāļuma vienības) nekā Rīgas līcī (ap 5 PSV), tāpēc arī lielāka sugu daudzveidība.

Gan jūras, gan līča ekosistēmā izšķiramas divas atšķirīgas dzīves vides -piekrastes zona un atklātā daļa. Piekrastes daļā, vietās ar piemērotu substrātu -akmeņiem, sastopamas bentisko

aļģu audzes, kurās bioloģiskā daudzveidība ir vislielākā jūras ekosistēmā. Audzes kalpo kā nārsta vieta un barošanās vieta zivīm. Atklātajā daļā izdala ūdens jeb pelaģisko cenozi un jūras dibens jeb bentisko cenozi. Pelaģiskajā cenozē nozīmīgākās ir planktona grupas - fitoplanktons (mikroskopiskās aļģes) un zooplanktons (mikroskopiski vēžveidīgie u.c. dzīvnieki). Bentisko cenozi - zoobentosu pārstāv gruntī mītošie dzīvnieki.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana Baltijas jūras un Rīgas līča ūdeņos ir iespējama tikai sabalansējot dažādu nozaru, tai skaitā, zivsaimniecības un dabas aizsardzības intereses. Rīgas līcis un Irbes šaurums ir nozīmīga ūdensputnu ziemošanas vieta, jūras piekraste ir iezīmīga ar tās rekreācijas resursiem. Jūras dziļūdens ieplakās atrodas nozīmīgas zivju nārsta vietas. Jūras dabisko procesu un eitrofikācijas ietekmē dziļūdens ieplakās veidojas skābekļa deficīta un sērūdeņraža zonas. Augsts organisko vielu un minerālvielu saturs ir jūrā iepludinātajos sadzīves, rūpniecības un lauksaimniecības notekūdeņos, kas būtiski pasliktina ekoloģiskos apstākļus dziļūdens ieplakās, samazinot zivju nārstam piemērotos rajonus un palielinot ikru un zivju mazuļu bojāeju.

Liela izmēra brūnaļģu un sārtāļģu sugu – makrofītu – veidotām audzēm ir ievērojama loma ūdens pašattīrīšanās procesos, ūdens bagātināšanā ar skābekli. Tās ir arī nozīmīgs biotops zivju barības organismiem un zivju mazuļiem, kā arī kalpo par zivju nārsta vietu. Ūdeņu eitrofikācijas rezultātā samazinās gaismas caurlaidība ūdenī, radot makrofītu augšanai nepiemērotus apstākļus. Līdz ar to samazinās arī zivju nārstam piemērotu biotopu platības.

Galvenie cēloņi izmaiņām piekrastes ekosistēmās ir ūdeņu piesārņošana, smilšu ieguve vai izgāšana jūrā, jūras dibena padziļināšana, hidrotehnisko būvju celtniecība un zveja ar bentiskās biocenozes ietekmējošiem zvejas rīkiem. Sevišķi apdraudētas ir Rīgas līča ekosistēmas. Tās ir ļoti produktīvas, daudzveidīgas. Zemā ūdens sāļuma ietekmē tās apdzīvo gan jūras, gan saldūdens augu un dzīvnieku sabiedrības.

Draudus ekosistēmai var radīt arī citas cilvēka darbības – ostu labiekārtošana bez iepriekšējas ūdens vides izpētes, grunts un atkritumu izgāšana jūrā, neadekvāta zvejniecības intensitāte, naftas produktu izplūdes. Otrs lielākais drauds jūras ekosistēmām līdz šim bijusi naftas produktu noplūde.

Piekrastes ūdeņi ir ievērojama ziemojošo un migrējošo ūdensputnu koncentrēšanās vieta. Vienlaicīgi tie ir bagāti ar zivju resursiem un tāpēc tur noris intensīva zveja. Zvejas rīkos sapinas un iet bojā gan ūdensputni, gan arī roņi, visbiežāk jaunie īpatņi. Naftas piesārņojuma dēļ masveidā iet bojā ūdensputni.

Baltijas jūrā, ūdens zemā sāļuma dēļ, vairums zivju sugu atrodas savas izplatības robežapstākļos. Tādēļ to izplatību un produktivitāti iespaido gan dabiskās, gan cilvēka izraisītās vides izmaiņas un intensīva zveja. Tā rezultātā samazinās vairāku jūrā dzīvojošu zivju sugu populācijas un to izplatība.

Ar kuģu balasta ūdeņiem vai citā veidā apzināti vai neapzināti ir ievestas Latvijas florai un faunai svešas zivju, bezmugurkaulnieku un ūdensaugu sugas. Kaut arī Latvijas jūras teritorijā konstatēti vairāki desmiti invazīvo sugu, to ieviešanās sekām ir grūti izsekot, jo trūkst ziņu par ekosistēmas stāvokli pirms šo sugu parādīšanās. Sugas ir labi adaptējušās dzīvei Latvijas jūras ūdeņos, tomēr pilnīgas informācijas par to ietekmi uz vidi vēl trūkst.

Gaisa kvalitāte

Gaisa kvalitāti ietekmē piesārņojošo vielu izmeši, kas rodas, piemēram, sadedzinot kurināmo. Visvairāk izmeši rodas enerģētikas un transporta nozarēs. Galvenās gaisu piesārņojošās vielas ir sēra dioksīds SO₂, slāpekļa oksīdi NO_x, oglekļa oksīds CO un disperģētās cietās daļiņas PM10, kā arī gaistošie organiskie savienojumi.

Latvijas zvejas flotes kuģu dzinēji ir veci; to izmešu līmenis un degvielas patēriņš parasti ir augstāks nekā daudzu citu ES dalībvalstu kuģiem. Ostu teritorijās, kā arī to tuvumā novērojams gaisa piesārņojums ar gaistošajiem organiskajiem savienojumiem, putekļiem, smakām.

Apsaimniekošana un aizsardzība

Jūras ekosistēmas apsaimniekošana patlaban vairāk orientēta uz piekrastes joslu un tieši izmantojamiem dabas resursiem – zivīm, jūras dibennogulumiem. Vairums jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai nepieciešamo pasākumu, kas minēti Nacionālā Bioloģiskās daudzveidības aizsardzības Programmā, saistāmi ar vispārējo jūras piesārņojuma un eitifikācijas mazināšanu. Galvenā uzmanība Jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzības pasākumu plānā veltīta ar bioloģisko daudzveidību pakārtoti saistītiem jautājumiem: vides aizsardzībai ostās un naftas piesārņojuma apkarošanai.

Latvija ir nominējusi četras jūras teritorijas kā Baltijas jūras aizsargājamās teritorijas (Baltic Sea Protected Areas) Helsinku Komisijas HELCOM darba ietvaros. Bioloģiskā daudzveidība šajās teritorijās ir viens no izvēles kritērijiem. Kaut arī trīs no tām ietilpst jau esošu aizsargājamo rajonu robežās, faktiskā teritoriju aizsardzība un apsaimniekošana izpaliek. Arī Latvijā nozīmētajās putniem starptautiski nozīmīgajās vietās jūras rajonos nav nekādas reālas aizsardzības.

Jūras piekraste Latvijā tiek aizsargāta jau vairāk kā 150 gadus. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla izveidota, lai samazinātu piesārņojuma ietekmi uz Baltijas jūru, saglabātu meža aizsargfunkcijas, novērstu erozijas procesu attīstību, aizsargātu piekrastes ainavas, nodrošinātu piekrastes dabas resursu, arī atpūtai un tūrismam nepieciešamo resursu un citu sabiedrībai nozīmīgu teritoriju, saglabāšanu un aizsardzību, to līdzsvarotu un ilgstošu izmantošanu.

Vide un veselība

Vides un veselības izvērtējumā ir jāietver cilvēku veselības un dzīves kvalitātes aspekti, kurus nosaka ķīmiskie, fizikālie, bioloģiskie, sociālie un psiholoģiskie faktori. Vidē nonākošais piesārņojums, paaugstinātais trokšņa līmenis, vibrācijas un elektromagnētiskais starojums rada negatīvu ietekmi uz cilvēku veselību un vidi plašākā izpratnē, tai skaitā veģētāciju, dzīvniekiem u.tml.

Ieviešot ES likumdošanas prasības integrētā piesārņojuma novēršanā un kontrolē, kā arī paplašinoties kvalitātes vadības un vides pārvaldības sistēmu ieviešanai, samazinās rūpnieciskā piesārņojuma risks.

Zvejniecības jomā Latvijas darba tirgū pēc iestāšanās ES vērojams kvalificēta darbaspēka trūkums. Izglītības sistēmā nav plašu iespēju iegūt profesionālu izglītību dažādās zivsaimniecības jomās. Arī pieaugušo apmācība un kvalifikācijas celšanas iespējas tiek

piedāvātas ļoti reti. Kā negatīvais faktors ir jāmin cilvēku aiziešana no nozares un zvejniecības tradīciju apdraudējums, kas izraisa zināmas bažas par Latvijas zvejniecības sektora cilvēku resursu turpmāko stabilitāti un pieejamību. To izraisa dažādi faktori, taču kā būtiskākais trūkums ir jāmin nepilnīgais materiāli tehniskais nodrošinājums. Ir nepieciešami uzlabojumi zvejnieku darbības sekmīgai nodrošināšanai, kā arī arvien pieaugošo vides aizsardzības prasību izpildei ostu un piestātņu izmantošanā.

Zvejas kontroles sfērā ir jāpilnveido cilvēkresursu kapacitāte, un kā būtiskākais trūkums ir jāmin nepilnīgais materiāli tehniskais nodrošinājums, īpaši zvejas kontroles veikšanai jūras ūdeņos aiz piekrastes joslas. Arī te ir nepieciešami uzlabojumi zvejnieku darbības sekmīgai nodrošināšanai, kā arī arvien pieaugošo vides aizsardzības prasību izpildei ostu un piestātņu izmantošanā.

3.1.2. Iekšējie virszemes ūdeņi

Iekšējo ūdeņu zvejniecībā nodarbināto skaitam pēdējā laikā ir tendence samazināties, jo palielinās to ezeru skaits, kuros ir aizliegta zveja ar tīkliem un zivju murdiem. Pašreiz šāda zveja ir aizliegta 26 publiskajos ezeros, kā arī vēl 4 publiskajos ezeros ir noteikts daļējs zvejas aizliegums. Kopplatībā šādi ezeri aizņem aptuveni vienu ceturto daļu no visiem Latvijas iekšējiem ūdeņiem. Zvejnieku skaitu ierobežo arī zvejas rīku limiti, kas paredz noteikta zvejas rīku daudzuma izmantošanu katrā atsevišķā ūdenstilpē. Nozvejoto zivju sugu ziņā iekšējos ūdeņos visvairāk tiek iegūti plauži un līdakas, kā arī nēģi.

Ūdens kvalitāte

Virszemes ūdeņi ir pieskaitāmi pie atjaunojamiem dabas resursiem, taču, atkarībā no vietas un apstākļiem, to atjaunošanās tempi var būt lēni. Virszemes ūdeņus kā resursu veido strauti, upes, meliorācijas novadgrāvji un ūdenstilpnes (ezeri, ūdenskrātuves).

Liela daļa no virszemes ūdensobjektiem iekšzemē neatbilst dabiskajam stāvoklim, ko vērtē gan pēc bioloģiskajiem, gan ķīmiskajiem rādītājiem. Saskaņā ar hidrobioloģiskajiem un hidroķīmiskajiem datiem, 85% visu virszemes ūdeņu ir viegli piesārņoti vai piesārņoti. Latvijas upēs vērojams fosfora koncentrācijas pieaugums. Vissmagākā problēma ir eitrofikācija, kuru izraisa biogēnās vielas un kura strauji palielinās. Galvenie biogēno vielu avoti ir pilsētu neattīrītie notekūdeņi un notece no lauksaimniecībā izmantotajām zemēm. Prioritārajos zivju ūdeņos katru gadu atsevišķos posmos un mēnešos tiek konstatētas pazeminātas skābekļa koncentrācijas, kas ir saistīts ar lokālu organisko piesārņojumu.

Daļā iekšzemes ūdensobjektu būtiskas kvalitatīvas izmaiņas nav gaidāmās un laba ūdens kvalitāte jeb ūdensobjekta atbilstība dabiskajam stāvoklim netiks nodrošināta. Sagaidāms, ka daļā no lauksaimniecībā izmantojamajām zemēm lauksaimnieciskā darbība kļūs intensīvāka un auglības palielināšanai vairāk tiks pielietoti dažādi mēslošanas līdzekļi, kā rezultātā palielināsies barības vielu notece, kas jau šobrīd ir nozīmīgākais virszemes ūdenstilpju piesārņojuma avots.

Robežšķērsojošā ūdeņu piesārņojuma pārnese ir viena no nozīmīgākajām Latvijas iekšējo ūdeņu problēmām. Piesārņojums, kas Latvijā nonāk no kaimiņvalstīm, ir nozīmīgs visām piesārņojošo vielu grupām, īpaši biogēnajiem elementiem un noturīgajām vidi piesārņojošām vielām. Robežšķērsojošā ūdeņu piesārņojuma pārnese var ietekmēt ūdens kvalitāti Rīgas jūras līcī un Baltijas jūrā. Latvijas teritorijā veidojas tikai 44% no kopējās upju noteces. Atlikušie 56% veidojas Latvijas kaimiņvalstīs – Lietuvā, Baltkrievijā un Krievijā, līdz ar to šajās valstīs radies ūdeņu piesārņojums nokļūst Latvijas teritorijā. Lielākās upes, kurās nokļūst piesārņojums no kaimiņvalstīm ir Daugava, Lielupe un Venta.

Zivju resursi

Raugoties no zivju resursu, ūdens vides saglabāšanas un atjaunošanas viedokļa, būtiskas šķiet problēmas, kas saistītas ar dažādas saimnieciskās darbības videi nodarīto kaitējumu. Par nozīmīgāko jāatzīst daudzo HES-u izbūve, kā rezultātā tiek apgrūtināta vai vispār netiek nodrošināta zivju migrācija, kā arī atstāta negatīva ietekme uz zivju nārsta vietām. Tāpat būtiski ir zivju nārsta vietu sakopšanas un atjaunošanas darbi, kā arī zivju migrācijas ceļu izbūve un atjaunošana. Jāpiemin arī nekontrolētā maluzvejniecība, kas krasi samazina zivju resursus Latvijas upēs un piekrastes ūdeņos. Raksturīgākie pārkāpumi – nelikumīga zveja lieguma laikā, zveja bez licences, zveja ar nemarķētiem zvejas rīkiem, limitu pārkāpšana, makšķerēšana bez makšķerēšanas kartes. Būtu jāparedz finansējums maluzvejniecības samazināšanas, rupju zvejas un makšķerēšanas noteikumu pārkāpumu un apdraudēto zvejas sugu aizsardzības mērķim.

Latvijas iekšējos ūdeņos sastopamas 42 zivju sugas un 3 nēģu sugas. Vislielākās nozvejas 2003. gadā bija Lubānas ezerā, Babītes ezerā, Engures ezerā, Burtnieka ezerā, Usmas ezerā, Liepājas ezerā, Ķīšezerā un Rāznas ezerā, kur dominējošās sugas nozvejā bija līdaka, plaudis un līnis. Savukārt no ūdenskrātuvēm kā nozīmīgākās zvejai jāatzīmē Pļaviņu, Rīgas un Ķeguma ūdenskrātuves.

Makšķernieki gada laikā izmakšķerē apmēram 1800 tonnas zivju, kas praktiski trīs reizes pārsniedz iekšējo ūdeņu zvejnieku gada nozveju (580 – 600 tonnas), kas gandrīz trīs reizes pārsniedz rūpnieciskās nozvejas apjomus iekšzemes ūdeņos.

Komerציālā zveja iekšējos ūdeņos ir ievērojami samazinājusies un pārsvarā saglabājusies tikai Rīgas tuvumā un reģionos, kuros atrodas lielākie Latvijas ezeri. Šim zvejas veidam nav attīstīta tam nepieciešamā infrastruktūra (laivu piestātnes, izkraušanas vietas u.c.), kā arī zvejā netiek izmantots mūsdienīgs tehniskais aprīkojums. Intensīvas cilvēku darbības un saimnieciskās ietekmes rezultātā ir ievērojami pasliktinājies iekšējo ūdeņu zivju resursu stāvoklis, kurus izmanto komerciālajā zvejā un makšķerēšanā. Laika periodā līdz 2013.gadam Latvijā ir nepieciešams attīstīt darbības, kas uzlabotu un modernizētu iekšējo ūdeņu zivju ieguves un kvalitātes nodrošināšanas apstākļus, kā arī īstenot vērtīgo zivju sugu resursu atražošanas un nārsta vietu un dzīvotņu atjaunošanas pasākumus.

Bioloģiskā daudzveidība

Bioloģiskajai daudzveidībai īpaši nozīmīgi ir seklie piejūras ezeri, kuru ekosistēmas ir ļoti produktīvas un nodrošina barības bāzi ūdensputniem un citām dzīvnieku sugām. Interesanti ir ezeri, kuros saglabājušās piegrunts augu sabiedrības, kurām nepieciešami dzidri,

organiskajām vielām nabadzīgi ūdeņi. Tos apdraud piesārņošana un intensīva rekreācija. Līdzenumos un zemienēs lieli upju posmi ir regulēti, iznīcinot tām raksturīgas ekosistēmas.

Upju straujteču posmos krāču un iedzelmju mija nodrošina daudzveidīgu mikrobiotopu līdzspastāvēšanu nelielā teritorijā. Šādiem posmiem ir liela hidroenerģētisko resursu ietilpība un tāpēc tie visbiežāk tiek pakļauti pārveidošanai jo, veidojot uzstādinājumus un dzirnavdīķus, tos appludina.

Dabiskās upes un to ielejas ir nozīmīgi augu un dzīvnieku sugu izplatīšanās ceļi – koridori. Daudzas upes vai to posmi ir regulēti. Tas ir izraisījis un ierobežojis sugu izplatīšanās iespējas un sabiedrību daudzveidības samazināšanos.

Neattīrītu notekūdeņu iepludināšana upēs un ezeros pastiprina eutrofikācijas palielināšanos. Tas veicina atsevišķu sugu masveida savairošanos, tīriem ūdeņiem raksturīgo sugu izzušanu, augu un dzīvnieku sabiedrību vienkāršošanos. Vairums Latvijas ezeru ir eitrofi un tikai nedaudzi no tiem ir oligotrofi vai mezotrofi. Eitrofizētajos ezeros izzūd retās, tīriem ezeriem raksturīgās augu un dzīvnieku sabiedrības.

Būtiska negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību ir meliorācijas sistēmu renovācijai. Negatīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību rada mākslīgi veidotas (uzpludinātas) ūdenskrātuves un to izmantošanas režīms, piemēram, mazās HES. Būvējot hidroelektrostaciju aizsprostus, tiek pārtraukti zivju migrāciju ceļi un līdz ar to izzūd atsevišķu upju dabīgā nārsta populācijas.

Prognozējamā lauksaimniecības intensifikācija, it īpaši veicinot enerģētisko kultūru audzēšanas attīstību Latvijā, radīs nozīmīgu slodzi uz bioloģisko daudzveidību. Arī sagaidāmais tūristu skaita pieaugums un tūristu interese par dabas teritorijām var radīt būtisku slodzi – gan apmeklētājiem piemērotās infrastruktūras trūkuma dēļ, gan saistībā ar privātu iniciatīvu īstenošanu ainavu veidošanā, kas nereti ir pretrunā ar bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas interesēm.

3.2. Akvakultūras nozare

Akvakultūrai Latvijā ir divi galvenie virzieni – preču zivju audzēšana tirgum vai maksas makšķerēšanas organizēšanai dīķos un zivju mazuļu audzēšana ielaišanai dabiskajās ūdenstilpēs zivju resursu atražošanai un papildināšanai. Ar pirmo virzienu galvenokārt nodarbojas privātie akvakultūras uzņēmumi, bet ar otro -valsts aģentūra „Latvijas Zivju resursu aģentūra” (LZRA), veicot arī attiecīgus pētnieciskos darbus. Zivju krājumu atražošanas pasākumus valstī nosaka „Zivju resursu atražošanas valsts programma 2000. – 2010.gadam”, galveno vērību veltot hidroelektrostaciju izbūves un citas saimnieciskās darbības zivsaimniecībai izraisīto negatīvo seku kompensācijai. Akvakultūras uzņēmumi visvairāk atrodas Rīgas, Cēsu un Valmieras rajonā. Ģeogrāfiski visi šie rajoni atrodas blakus, ir viegli pieejami no Rīgas un citām lielākajām pilsētām. Tomēr vērojama arī pārējo lauku rajonu pievēršanās šim uzņēmējdarbības veidam. Liela daļa akvakultūras uzņēmumu piedāvā tajos izaudzēto zivju makšķerēšanas iespējas dīķos, kā arī savā darbībā ir saistīti ar lauku tūrisma infrastruktūras attīstību.

Šī zivsaimniecības joma ir vērtējama kā stabila, un tas ir uz attīstību vērstas darbības virziens. To veicinājusi vispārēja akvakultūras attīstība pasaulē un arī Latvijā, kā arī ekotūrisma popularitāte. Salīdzinot ar zvejniecību, kas balstās uz limitētiem zvejas resursiem, akvakultūras uzņēmējdarbībā iesaistīties ir daudz vieglāk.

Kā nozīmīgākās no nākotnes prognozēm akvakultūras jomā jaunajā programmēšanas periodā jāmin iespējas veikt nozīmīgas investīcijas esošo uzņēmumu rekonstrukcijai, jaunāko tehnoloģiju ieviešanā un vides aizsardzības prasību nodrošināšanā, kā arī ar akvakultūru saistītās makšķerēšanas un atpūtas zvejas attīstībā iekšējos ūdeņos, kas sniegtu svarīgu ieguldījumu valsts tūrisma politikas attīstībai kopumā.

Akvakultūrai, salīdzinot ar citām zivsaimniecības jomām, ir vērojamas labas attīstības iespējas. Par to liecina pieaugošais uzņēmumu skaits pēdējo 3 gadu laikā. To zināmā mērā veicina tas, ka regulāri tiek organizēti arī specializēti apmācību kursi akvakultūrā. Tie sniedz iespēju informēt nozarē iesaistītos uzņēmējus par jaunākajām tendencēm audzēšanas tehnoloģijās, likumdošanā u. tml. Tāpat šajā jomā vērojams salīdzinoši mazāks nodarbināto vidējais vecums – 71% no kopējā nodarbināto skaita akvakultūrā ir darbinieki no 25 līdz 54 gadiem.

Ūdens kvalitāte

Akvakultūras nozares darbībā ir nepieciešami pietiekami kontroles pasākumi, jo var palielināties bīstamu zivju slimību un parazītu izplatīšanās risks, kas var radīt negatīvu ietekmi uz pārējo faunas daļu tās dabiskajās izplatības vietās, kā arī uz ūdens kvalitāti, palielinoties organiskā piesārņojuma daudzumam.

Dīksaimniecībā, nolaižot zivju dīķus, iekšzemes ūdeņos nonāk liels daudzums zivju barības vielu pārpalikumu un dīķu gultnes nogulumu.

Zivju resursi

Zivju resursu atjaunošanā un krājumu saglabāšanā liela nozīme ir zivju resursu mākslīgas atjaunošanas pasākumiem – gan zivju mazuļu audzēšana to ielaišanai dabiskās ūdenstilpnēs, kā arī akvakultūras lomas zivju krājumu veidošanā pakāpeniskam palielinājumam, preču zivju audzēšanai.

Patlaban Latvijas valsts vada 7 zivju mazuļu audzētavas lašu, foreļu, vimbu un citu zivju krājumu papildināšanai.

Papildus akvakultūras audzēšanai krājumu papildināšanas nolūkā tiek audzēti daži simti tonnu zivju un vēžveidīgo. Te galvenās sugas ir karpas, foreles, līdakas, zandarti. 2002.gadā tika iegūts 411 tonnu karpu no kopīgā akvakultūras audzēšanas apjoma, kas sastādīja 430 tonnas. 1998. gadā Latvijas zivju audzētāji uzsāka vēžu audzēšanu.

Latvijā ar akvakultūru cieši saistīta arī makšķerēšana. Bieži vien zemnieku saimniecības, kas nodarbojas ar akvakultūras uzņēmējdarbību, organizē tai piederošajās ūdenstilpēs licencēto makšķerēšanu. Šis atpūtas veids līdz ar ekotūrisma attīstību Latvijā kļūst arvien populārāks. Pēc veikto aptauju datiem vidēji gadā kopā gan licencētajā makšķerēšanā, gan arī pārējā makšķerēšanā publiskajās ūdenstilpēs iegūst ap 1660 t zivju. Visvairāk dabiskajās ūdenstilpnēs tiek iegūtas raudas, asari, līdakas un plauži.

Videi draudzīgu akvakultūras tehnoloģiju ieviešana ir viens no priekšnoteikumiem vides saglabāšanai arī nākamajām paaudzēm. Tas atbilst ES un Latvijas politikas pamatnostādņem vides aizsardzības jomā, kā arī Nacionālajai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas programmai. Latvijā nozīmīga ir iespēja atbalstīt tos akvakultūras uzņēmumus, kas

nodarbojas ar bioloģiskās produkcijas audzēšanu, kā arī uzņēmumus, kas nodrošina videi draudzīgu saimniekošanas veidu, tai skaitā NATURA 2000 teritorijās.

Ainavu aizsardzība

Latvijas teritorijā ir izveidots liels skaits Natura 2000 liegumu, kas ietekmē dažādas, tai skaitā arī akvakultūras uzņēmējdarbības aktivitātes. Natura 2000 tīklā Latvijā ir iekļautas 336 teritorijas – 4 dabas rezervāti, 3 nacionālie parki, 250 dabas liegumi, 38 dabas parki, 9 aizsargājamo ainavu apvidi, 9 dabas pieminekļi un 23 mikroliegumi. Tās kopā aizņem 11.9% no Latvijas teritorijas, ietverot arī daudzu akvakultūras uzņēmumu dīķu aizņemtās platības.

Natura 2000 tīkla ietvaros ir noteikta ainavu aizsardzības zonas un apvidi. Finansējuma pieejamība no ES veicina aizsargājamo platību apsaimniekošanu (piemēram, pļavas), veicinot lauku ainavas atjaunošanos. Taču ainavas veidošana bieži ir pretrunā ar bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas interesēm.

Ar ainavu saprot vides vizuālo veidolu (piemīt kādai konkrētai vietai vai reģionam – estētisks vērtējums), ekoloģisko sistēmu (veidojusies dabas un cilvēka mijiedarbībā) vai ainavu kā funkcionālu veidojumu (atbilst tradicionāliem saimnieciskās darbības veidiem un apdzīvojamā tipam kā liecība par pagātnes un tagadnes attiecībām starp cilvēku un viņa dabisko un paša radīto vidi).

Videi draudzīgas tehnoloģijas

Videi draudzīgu akvakultūras tehnoloģiju ieviešana ir viens no priekšnoteikumiem vides saglabāšanai arī nākamajām paaudzēm. Tas atbilst ES un Latvijas politikas pamatnostādņem vides aizsardzības jomā, kā arī Nacionālajai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas programmai. Latvijā nozīmīga ir iespēja atbalstīt tos akvakultūras uzņēmumus, kas nodarbojas ar bioloģiskās produkcijas audzēšanu, kā arī uzņēmumus, kas nodrošina videi draudzīgu saimniekošanas veidu, tai skaitā NATURA 2000 teritorijās.

Būtiska ir atsevišķu Latvijas reģionu ekonomiskās attīstības veicināšana. Šobrīd iekšējo ūdeņu zvejas infrastruktūra ir vērtējama kā ievērojami novecojusi. Tāpēc ir nepieciešams atjaunot esošās vai būvēt jaunas laivu piestātnes, kas nodrošinātu nozvejoto zivju izkraušanai nepieciešamos apstākļus. Arī zvejas laivas būtu jāmodernizē un zvejas aprīkojums jāuzlabo, lai tas atbilstu mūsdienu prasībām.

Akvakultūras uzņēmumu modernizācija bieži vien ir saistīta arī ar produkcijas kvalitātes un pārtikas drošuma paaugstināšanu, kas savukārt ir būtiski patērētājam. Šobrīd akvakultūras produkcija aizņem mazu daļu no kopējā zivju produkcijas apjoma. Bez tam tā ir vērtējama kā visai vienveidīga. Tāpēc būtu jāpalielina akvakultūras produkcijas veidu dažādība, paralēli karpu ieguvei attīstot arī citu zivju sugu un vēžu audzēšanu. Šo trūkumu dēļ šobrīd Latvijas akvakultūras produkcija jāatzīst par maz konkurētspējīgu ne tikai ārējā, bet arī iekšējā tirgū.

3.3. Zivju apstrādes un tirdzniecības nozare

Lai arī Latvijas zivju produkcijas, tai skaitā zivju konservu ražošanas apjomi laika posmā no 2001. gada līdz 2003. gadam samazinājās, tomēr pēdējos gados zivju apstrādē atkal ir vērojams kāpums. No tā var secināt, ka uzņēmēji saskata perspektīvu zivju apstrādes jomā un veic nepieciešamās investīcijas, lai saglabātu un paplašinātu ražošanas iespējas. Par to liecina arī programmēšanas periodā no 2004. – 2006. gadam apgūtais sabiedriskais finansējums un realizētie projekti, kas galvenokārt aptver uzņēmumu modernizāciju – laboratoriju

sakārtošanu, grīdu, sienu un griestu nomaiņu ražotnēs u. tml. ar mērķi uzlabot un pilnveidot higiēnas prasību ievērošanu.

Prognozējot šīs jomas attīstību laika periodā līdz 2013. gadam, par nozīmīgāko jāmin iespēja efektīvi izmantot investīcijas, tai skaitā sabiedrisko atbalstu, lai sakārtotu zivju apstrādes uzņēmumus un nodrošinātu to tehnoloģisko modernizāciju, zivju produkcijas ražošanu ar augstāku pievienoto vērtību un labas ražošanas prakses ieviešanu, kā arī ar jaunu likumdošanas iniciatīvu noteiktu higiēnas un pārtikas drošības prasību nodrošināšanu. Šo iespēju realizācija ir cieši saistīta arī ar Latvijas zivju produkcijas kvalitātes un drošības vispārēju paaugstināšanu, kas nodrošinās tās konkurētspēju arī ārpus Latvijas. Savukārt kā otru nozīmīgu iespēju jāmin ražotājorganizāciju un nozares sabiedrisko organizāciju sadarbība gan tirgus izpētes jautājumos, gan arī kopīgā izejvielu iepirkšanas un sagādes organizēšanā.

Zivju apstrādes uzņēmumu infrastruktūra ir novecojusi, arvien aug zivju produkcijas ražošanai paredzētās higiēnas prasības gan ES iekšējā tirgū, gan arī ārējā tirgū. Lai uzlabotu situāciju, zivju apstrādē ir nepieciešams piesaistīt finanšu līdzekļus un veicināt investīcijas, kas ļautu uzņēmumiem iegādāties modernu tehnisko aprīkojumu un sakārtot infrastruktūru, vienlaicīgi uzlabojot darba apstākļus strādājošajiem. Tāpat šis ir svarīgs pasākums raugoties no zivju produkcijas kvalitātes paaugstināšanas viedokļa. Šobrīd arvien vairāk gan Latvijā, gan ES, gan arī citu valstu tirgū tiek uzsvērtas kvalitatīvas un drošas produkcijas nepieciešamība.

Latvijā un citās Eiropas valstīs arvien stingrākas prasības tiek izvirzītas arī vides aizsardzībai, kas tiešā veidā skar arī zivsaimniecības nozari. Tādējādi par problēmu izvirzās dažādu kaitīgu vielu klātbūtnes novēršana ražotajā produkcijā un ražošanas procesa kaitīgās ietekmes uz vidi samazināšana – ūdens piesārņojuma (lielākā daļa zivju apstrādes uzņēmumu atrodas Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē) un gaisa piesārņojuma samazināšana, zivju apstrādes blakusproduktu un atkritumu pārstrāde/izmantošana. Zivju pārstrādes uzņēmumos ir aktuālas šādas vides problēmas:

- Notekūdeņu attīrīšana;
- Kūpināšanas procesā izvadīto dūmgāzu un fenolūdeņu attīrīšana;
- Dzeramā ūdens racionāla izmantošana un dzeramā ūdens kvalitāte;
- Zivju atkritumu pārstrāde;
- Citu atkritumu (kartona, metāla u.c.) pārstrāde.

Nemot vērā to, ka zivju pārstrādes uzņēmumi pārsvarā teritoriāli izvietoti apdzīvotās vietās, vides problēmu risināšanai ir jāpievērš īpaša vērība.

Zivju pārstrādes rūpniecība ir nozīmīgs notekūdeņu radītājs. Lai novērstu negatīvās ietekmes uz vidi, kas saistītas ar ūdens piesārņojumu, ir jāparedz notekūdeņu attīrīšanas iekārtu rekonstrukcija vai renovācija, vai jaunu iekārtu iegāde un uzstādīšana.

Kūpināšanas procesā radušās dūmgāzes satur fenolu. Tā kā fenols ir daļēji šķīstošs ūdenī un kūpināšanas procesā radušies sodrēji satur zināmu daudzumu fenolu, kūpināšanas iekārtu mazgāšanas laikā fenols nokļūst arī notekūdeņos. Un, kā zināms, ūdens vides piesārņojumam ar organiskajām vielām ir ļoti komplekss un sarežģīts raksturs. Organiskās piesārņojošās vielas ir spējīgas aktīvi mijiedarboties ar dažādām dabiskās izcelsmes vielu grupām. Sekojoši, zivju pārstrādes uzņēmumiem ir jāparedz notekūdeņu attīrīšana arī no šāda veida piesārņotājiem.

Jāparedz arī ūdens racionāla izmantošana. Zvejniecības, zivjaudzētavu un zivsaimniecības darbības patērē 93% no lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozaru grupā izmantotā ūdens, kas savukārt sastāda ~ ¼ no visās tautsaimniecības nozarēs izmantotā ūdens daudzuma.

Zivju pārstrādes atkritumi pēc spēkā esošā atkritumu klasifikatora, atbilst 0202 grupai – Gaļas, zivju un citu dzīvnieku valsts izcelsmes pārtikas produktu apstrādes un ražošanas atkritumi. Zivju produkcijas un galvenokārt zivju konservu ražošanas procesā veidojas zivju atlikumi, kurus lielākā daļa uzņēmumi paši neapstrādā. Latvijā darbojas uzņēmumi, kas nodarbojas ar to pārstrādi (piem., zivju miltu ražošana), tomēr pagaidām gandrīz visi zivju pārstrādes atkritumi tiek nodoti atkritumu apsaimniekotājiem un nonāk kopējā atkritumu plūsmā – tie tiek apglabāti izgāztuvēs un nekāda speciāla pārstrāde šiem atkritumiem netiek veikta.

Uzņēmumiem jāparedz arī pasākumi, kas ierobežotu zivju smakas izplatīšanos. Modernu tehnoloģiju izmantošana (pilnībā slēgtas un labi vēdinātas ražošanas un uzglabāšanas telpas, augsts dūmenis ar filtriem, emitēto gāzu sadedzināšana vismaz 800.C temperatūrā) spēj nodrošināt pieņemamu smaku līmeni ražotņu apkārtņē.

Prasības ražošanā izmantoto ūdeņu attīrīšanai, piekrastes zonu un iekšējo ūdeņu vides aizsardzība ietekmē praktiski visas zivsaimniecības jomas, tai skaitā ostu infrastruktūras attīstības iespējas, piestātņu būvniecību, zivju apstrādes un akvakultūras aktivitātes. Lai nezaudētu tirgus pieprasījumu un iespējas savas produkcijas realizācijai, ir nepieciešams veikt pētījumus, ieviest jaunas tehnoloģijas, kas ļautu paaugstināt produktu drošību un to ražošanas nekaitīgumu videi.

Paplašinot produkcijas realizāciju citu valstu tirgos, samazināsies Latvijas zivju apstrādes uzņēmumu atkarība no ekonomiskās un politiskās situācijas NVS valstīs un starpvalstu attiecībām, kas bieži negatīvi ietekmē uzņēmējdarbību.

4. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt

Salīdzinājumā ar Rietumeiropu Latvijas upes kopumā raksturo labi skābekļa apstākļi, maza organisko vielu koncentrācija, lielas krāsainības vērtības (saistīts ar humusvielu slodzi), palielināta biogēnu koncentrācija (slāpekļis lauksaimniecības ietekmē, fosfors pilsētu piesārņojuma ietekmē), maza smago metālu un naftas produktu koncentrācija. Tīrākās upes ir Ogre, Šķervelis, Salaca augšpus Salacgrīvas un grīvā. Piesārņotākās upes ir Misa leļpus Olaines, Rēzekne leļpus Rēzeknes, Tebra leļpus Aizputes, Platone, Balupe, Iecava. Monitoringa programmā iekļautajos ezeros ūdens kvalitāte ir sākot ar ļoti labu (mezotrofi ezeri – Engures, Usmas, Akacis) līdz ļoti sliktai (hipereitrofi ezeri – Ķīšezers un Valgums).

Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes ūdeņu kvalitāti ietekmē jūrā ieplūstošo upju ūdeņu kvalitāte, avārijas piekrastē un jūrā, piesārņojuma pārnese no Lietuvas. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu Liepājā, Ventspilī un citās apdzīvotās vietās visā valstī rekonstrukciju vai jaunu būvniecības rezultātā pēdējos gados piekrastes ūdeņu kvalitāte ir būtiski uzlabojusies. Baltijas jūras piekrastes vides aizsardzības prioritāra problēma ir piekrastes ūdeņu un pludmales piesārņošana ar naftas produktiem. To izraisa avārijas, pārkraujot naftas produktus Būtiņģes terminālā, naftas produktu pārlējumi Latvijas ostās un naftas produktu noplūdes no kuģiem.

Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.-2013.gadam ir balstīts uz Zivsaimniecības nozares nacionālo stratēģisko plānu 2007. –

2013.gadam un pamatā ir vērsts uz vides stāvokļa uzlabošanu un ilgtspējīgu nozares attīstību. Pēc Rīcības programmas rīcības prioritāro virzienu un pasākumu analīzes var secināt, ka dokumenta īstenošana dos pozitīvu ieguldījumu. Plānoto pasākumu ietvaros plānotās aktivitātes ir balstītas uz vides aizsardzības principiem.

5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.-2013.gadam speciāli neizceļ un neakcentē jautājumu risinājumus, kas saistīti ar vides aizsardzībai būtiskām teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām un to dzīvotnēm Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī. Tomēr lielākā daļa no paredzētajiem pasākumiem ietekmē vides stāvokli un bioloģisko daudzveidību gan Baltijas jūrā, gan iekšzemes ūdeņos. Katra pasākuma pozitīvās puses un negatīvās ietekmes ir aplūkotas 7. sadaļā. Pasākumu ietekmes sfērā ir NATURA 2000 teritorijas. Jāatzīmē, ka paredzētie pasākumi neatstās negatīvu ietekmi uz šīm teritorijām.

Vides stāvokli nacionālas un starptautiskas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijās NATURA 2000 nodrošina Eiropas Savienības Putnu (Council Directive 79/409/EEC) un Biotopu (Council Directive 92/43/EEC) direktīvas, kas nodrošina direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību.

6. Rīcības programmas atbilstība starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem

Šajā sadaļā vērtēta „Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. – 2013.gadam” rīcību un nosacījumu atbilstība galvenajām Latvijai saistošām konvencijām, starptautiskiem un vietējiem normatīvajiem aktiem, plānošanas un vides aizsardzības dokumentiem.

Pamatdokuments ir Latvijas Zivsaimniecības nozares Nacionālais stratēģiskais plāns 2007.-2013.gadam, kas ir izstrādāts saskaņā ar Nacionālo vides politikas plānu (NVPP). NVPP pēc būtības ir visaptverošs, stratēģisks un ar citiem atbilstoša līmeņa plāniem integrēts dokuments. Savukārt ES mērogā tāds ir ES 6. vides rīcības programma 2001. – 2010. gadam.

Nacionālais vides politikas plāns 2004. – 2008.gadam (NVPP) definē nacionālos vides politikas mērķus un uzdevumus, kuri ir aktuāli arī izmantojot un īstenojot zivsaimniecības attīstības pamatnostādnes. Tas pēc būtības ir visaptverošs, stratēģisks un ar citiem atbilstoša līmeņa plāniem integrēts dokuments. Tajā ir minēti sekojoši politikas mērķi zivsaimniecības nozarē:

- Veicināt zivsaimniecības nozares ilgtspējīgu attīstību;
- Saglabāt Latvijas ūdeņu bioloģisko daudzveidību un populāciju struktūru;
- Aizsargāt zivju populāciju ģenētisko daudzveidību;
- Veicināt makšķerēšanu, makšķerēšanas un zvejas tūrisma, kā zivsaimniecības nozares perspektīvu virzienu.

Rīcības programmā ir iestrādāti pasākumi visu šo mērķu sasniegšanai, taču šie pasākumi nav tik sīki definēti pa pozīcijām, kā tas ir darīts NVPP. Tādējādi Programmas realizācijas laikā būs iespēja elastīgāk operēt ar finansu līdzekļiem to saņemšanas brīdī, par pamatu ņemot konkrētā brīža prioritātes un nepieciešamību, kā arī iespējas sekmīgi realizēt paredzētos pasākumus. Var teikt, ka Rīcības programma ir diezgan elastīga attiecībā uz aktivitātes objektu.

ES 6. vides rīcības programma nosaka ES uzdevumus un darbības, kas jāveic, lai sasniegtu ES nospraustos vides aizsardzības mērķus.

6.1. Dabas aizsardzība un bioloģiskā daudzveidība

Latvijas Zivsaimniecības nozares Nacionālais stratēģiskais plāns paredz saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību, veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību un to racionālu izmantošanu.

Nacionālais stratēģiskais plāns paredz dažādus pasākumus bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un līdz ar to arī vides kvalitātes nodrošināšanai, tai skaitā:

- Saglabāt ekosistēmu un biotopu daudzveidību un to dabisko struktūru;
- Saglabāt sugu daudzveidību, bagātību un produktivitāti;
- Nepieļaut svešzemju zivju un citu ūdens organismu sugu nokļūšanu dabiskajā vidē;
- Aizsargāt zivju populāciju un individuālo ģenētisko daudzveidību.

Jāatzīmē, ka Zivsaimniecības nozares Nacionālais stratēģiskais plāns 2007. – 2013.gadam paredz uzdevumus ģenētiskās daudzveidības saglabāšanai un aizsardzībai un bioloģiskās daudzveidības atjaunošanai, taču tas neparedz uzdevumus starptautisko konvencijas noteikto normu izpildei. Bez tam šī plāna aktivitātes netiek noteiktas noteiktās teritorijās, ar ko arī izskaidrojams pasākumu aktivitāšu vispārējais definējums Rīcības programmā.

Dabas aizsardzības jomā Latvija ir ratificējusi arī virkni ANO konvenciju:

Ramsāres konvencija (1971.gads) par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi. Konvencijas mērķis ir apturēt cilvēku progresējošo iejaukšanos mitrājos un to izzušanu tagad un nākotnē, veicinot mitrāju ūdensputnu aizsardzību. Saskaņā ar Ramsāres konvencijas mitrāju definīciju pie mitrājiem jāpieskaita arī Rīgas jūras līča akvatorija līdz 6 m dziļumam. Attīstoties ostām ir jāparedz pasākumi invazīvo sugu ierobežošanai, kas var nonākt atklātos ūdeņos no kuģiem un to balasta ūdeņiem.

1979.gada Bernes konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību, kuras mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, un arī veicināt šādu sadarbību.

Riodeženeiro konvencija (1992.gads) par bioloģisko daudzveidību. Šīs konvencijas uzdevumi – bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga un līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale. Konvencija nosaka, ka valstīm, lai saglabātu to bioloģisko daudzveidību, ir jāizstrādā stratēģijas un rīcības programmas, kas jāintegrē visos nacionālos, tautsaimniecības sektoros, t.sk. zivsaimniecībā.

Helsinku konvencija (1974.gads un 1992.gads) par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību. Konvencijas mērķis ir Baltijas jūras ekosistēmas aizsardzība. Ir svarīgi panākt, lai notekūdeņi no attīrīšanas iekārtām atbilstu HELCOM ūdens kvalitātes rekomendācijām, jānovērš naftas produktu un citu bīstamu vielu noplūdes ostās un invazīvo sugu ieceļošanu.

6.2. Gaisa aizsardzības jomā

Gaisa aizsardzības jomā Latvija ir pievienojusies gan starptautiskajām konvencijām, gan pati izstrādājusi savu gaisa aizsardzības plānu.

Būtiskākie no šiem dokumentiem ir:

ES gaisa aizsardzības tematiska stratēģija (pieņemta 21/09/2005). Tās mērķis ir ES pilsoņus pasargāt no gaisā esošo cieta daļiņu (PM10) un ozona iedarbības, un Eiropas ekosistēmas pasargāt no skābā lietus, pārmērīga biogēnā slāpekļa daudzuma un ozona. Stratēģijas īstenošana mazinās divus no galvenajiem bioloģisko daudzveidību apdraudošajiem procesiem – paskābināšanos un eutrofikāciju.

Ženēvas konvekcija (1979.gads) par robežšķērsojošo gaisa piesārņošanu lielos attālumos. Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt cilvēku un viņa apkārtējo vidi no gaisa piesārņošanas un censties ierobežot un, ciktāl tas iespējams, pakāpeniski samazināt un novērst gaisa piesārņošanu, arī robežšķērsojošo piesārņošanu lielos attālumos.

Rīcības programma valsts kopējo emisiju gaisā samazināšanai (apstiprināta ar MK 2004.gada 13.aprīļa rīkojums Nr.231). Programma paredz pasākumus Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2001/81/EC ievērošanai. Šī direktīva Latvijai nosaka maksimāli pieļaujamās emisijas noteiktiem atmosfēras piesārņotājiem – sēra dioksīdam, slāpekļa oksīdam, gaistošiem organiskajiem savienojumiem un amonjakam, kurus nedrīkst pārsniegt laika posmā pēc 2010. gada. Rīcības Programma emisiju samazināšanai ietver emisiju samazināšanas pasākumus arī lauksaimniecības sektorā.

Atbilstoši augstāk minētajiem plānošanas dokumentiem, Latvijā ir jārūpējas par piesārņojošo vielu emisiju samazināšanu zivsaimniecības jomā. Ir jāparedz pasākumi, kas ierobežotu radīto atkritumu apjomu, veicinātu atkritumu pārstrādi, kompostēšanu un uzlabojot noglabāšanu.

6.3. Ūdens kvalitāte

NVPP paredz uzlabot pazemes un virszemes ūdeņu kvalitāti, novērst to tālāku piesārņošanu un pakāpeniski samazināt esošo piesārņojumu. Arī iepriekš aprakstītā Helsinku konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību paredz pasākumus Baltijas jūras ūdeņu kvalitāti nodrošināšanai.

Savukārt Eiropas līmenī būtiskākais normatīvais akts, kas regulē ūdeņu kvalitāti ir Ūdens struktūrdirektīva. ES 2005.gada nogalē ir pieņemta arī Jūras vides aizsardzības un saglabāšanas tematiskā stratēģija – tajā paredzēts nodrošināt, lai līdz 2021. gadam visi ES jūru ūdeņi būtu veselīgi vides aizsardzības izpratnē.

Latvijas ūdens resursu politiku veido divas rīcības programmas. Rīcības programmas komunālo notekūdeņu un bīstamo vielu radītā virszemes ūdeņu piesārņojuma samazināšanai (apstiprināts ar MK 2004.gada 31.marta rīkojums Nr.181) mērķis ir sasniegt virszemes ūdeņu labu kvalitāti, novēršot to tālāku piesārņošanu un pakāpeniski samazinot esošo piesārņojumu, ko rada komunālo notekūdeņu un ļoti bīstamo un bīstamo vielu emisijas.

Rīcības programma prioritāro zivju ūdeņu un peldūdeņu piesārņojuma samazināšanai un kvalitātes nodrošināšanai (apstiprināts ar MK 2004.gada 13.aprīļa rīkojums Nr.232). Tās mērķis ir samazināt prioritāro zivju ūdeņu un peldūdeņu piesārņojumu un nodrošināt to kvalitātes atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns (NAP) 2007. – 2013.gadam paredz virszemes ūdens resursu efektīva izmantošanu, kas nodrošinātu zivsaimniecības attīstību un cilvēku labklājības palielināšanos ne tikai piekrastes, bet arī iekšzemes rajonos.

6.4. Atkritumu apsaimniekošana

NVPP paredz ierobežot atkritumu rašanos un samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu, veicinot to pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu.

Nacionālajā līmenī Latvijas atkritumu politiku nosaka Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006. – 2012.gadam. Atkritumu apsaimniekošanas plāna mērķis ir novērst atkritumu rašanos un nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzumu samazināšanu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas, labākos pieejamos tehniskos paņēmienus resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu.

6.5. Secinājumi

Izvērtējums rāda, ka Rīcības programma atbilst Zivsaimniecības nozares Nacionālā stratēģiskā plānā nospraustajiem uzdevumiem un nav pretrunā ar nacionālajiem vides politikas plānošanas dokumentiem. Rīcības programma paredz pasākumus piesārņojuma novēršanai, dzīvotņu saglabāšanai un dabas resursu ilgtspējīgai izmantošanai.

7. Pasākumu īstenošanas ietekmes uz vidi novērtējums

Šajā nodaļā ir sniegts Zivsaimniecības nozares Nacionālā stratēģiskā plāna īstenošanas pasākumu ietekmes uz vidi novērtējums. Pasākumi ir sagrupēti četros prioritārajos virzienos. Tie ir sekojoši:

1. Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai.
2. Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu pārstrāde un mārketingas.
3. Kopējās ieinteresētības pasākumi.
4. Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība.

7.1. prioritārais virziens „Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai”

Prioritārā virziena pamatojums

Viena no galvenajām problēmām zvejniecības sektorā ir zivju krājumu sliktais stāvoklis Baltijas jūrā (piemēram, mencai, kuras krājumi ir kritiski zemi, ir izstrādāts ilgtermiņa pārvaldības plāns) un zemās nozvejas kvotas, kas nenodrošina zvejas kuģu darbības rentabilitāti, kā arī zvejas kuģu lielais vecums un nolietotais aprīkojums. Zivsaimniecības nozares Nacionālajā stratēģiskajā plānā tās norādītas kā galvenās vājās puses, tādēļ pasākuma ietvaros paredzēta zvejas flotes kopējās jaudas samazināšana.

Prioritārā virziena mērķis

Zvejniecības kā konkurētspējīgas un stabilas zivsaimniecības jomas attīstība, uzlabojot zvejas flotes ekonomisko dzīvotspēju un sabalansējot tās kapacitāti ar Latvijai pieejamiem zivju resursiem.

Prioritārā virziena pasākumi

Prioritārā virziena ietvaros tiek ieviesti 4 pasākumi:

1. Zvejas aktivitāšu pilnīga pārtraukšana;
2. Zvejas aktivitāšu pagaidu pārtraukšana;
3. Investīcijas zvejas kuģu ierīcēs un selektivitātē;
4. Sociāli ekonomiskie pasākumi.

7.1.1.pasākums „Zvejas aktivitāšu pilnīga pārtraukšana”

Pasākuma juridiskais pamats

Eiropas Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 par Eiropas Zivsaimniecības fondu 23.pants.

Pasākuma mērķis

Pasākuma mērķis ir Latvijas zvejas flotes kapacitātes sabalansēšana ar pieejamiem zivju resursiem, zvejas kuģus nododot sadalīšanai (tai skaitā sagriešanai metāllūžņos) vai nododot (dāvinot vai pārdodot) izmantošanai citiem mērķiem ārpus zvejniecības (šī pasākuma ietvaros turpmāk tekstā - zvejas kuģa izmantošana maksšķerēšanas aktivitāšu organizēšanai uzskatāma par izmantošanu ārpus zvejniecības).

Pasākuma pamatojums un apraksts

1. Programmēšanas periodā tiek atbalstīta to zvejas kuģu nodošana sadalīšanai vai izmantošanai citiem mērķiem ārpus zvejniecības, kuri zvejo Baltijas jūrā un Rīgas jūras līča piekrastes zonā vai aiz piekrastes zonas. Pasākums balstās uz Latvijas Nacionālo zvejas flotes kapacitātes sabalansēšanas plānu. Sakarā ar to, ka Latvijā nedarbojas zvejas kuģu apdrošināšanas sistēma, kā rezultātā nav iespējams noteikt zvejas kuģu apdrošināšanas vērtību, kā arī neeksistē zvejas kuģu tirgus, tad sabiedriskā finansējuma apjoma līmenis par zvejas kuģa nodošanu sadalīšanai vai izmantošanai citiem mērķiem ārpus zvejniecības tiek noteikts, pamatojoties uz zvejas kuģa bruto tonnāžu un tā vecumu saskaņā ar Regulas (EK) Nr.1198/2006 23.panta 3(c).apakšpunktu, kā arī pamatojoties uz 2004. – 2006.gada programmēšanas perioda pieredzi, kas apliecināja efektīvu ietekmi uz zvejas flotes samazināšanu. Pasākuma ieviešanas rezultātā zvejas flotes kapacitāte tiks sabalansēta ar pieejamiem zivju resursiem. Iepriekšējā programmēšanas perioda aprēķina modeļa saglabāšana sekmēs ne tikai zvejas flotes sabalansēšanu un darbības rentabilitātes palielināšanu, bet arī zvejas flotē atlikušo zvejas kuģu modernizēšanu, jo zvejas kuģu īpašniekiem, kuru īpašumā ir vairāki zvejas kuģi, saņemot finansiālo kompensāciju par kāda zvejas kuģa izņemšanu no flotes, ir iespējas veikt investīcijas atlikušo zvejas kuģu stāvokļa uzlabošanai. Veicot lieko zvejas jaudu izņemšanu no flotes tiek samazināti priekšnosacījumi nelegālās un neregistrētās zvejas veikšanai.

Mijiedarbība ar citiem pasākumiem

Pasākums tiek atbalstīts no Eiropas Zivsaimniecības fonda un līdzfinansēts no valsts budžeta. Tas nepārklājas ar citu fondu (Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai, Eiropas lauksaimniecības garantiju fonds) vai struktūrfondu (Kohēzijas fonds, Eiropas Sociālais fonds, Eiropas Reģionālās attīstības fonds) atbalstu.

Pasākums ir saistīts ar šī prioritārā virziena pasākuma „Sociāli ekonomiskie pasākumi” aktivitāti „Kompensācijas zvejas kuģu apkalpes locekļiem (zvejniekiem) zvejas kuģa pastāvīgas zvejas darbības pārtraukšanas gadījumā”, kas sadalīšanai un izmantošanai citiem mērķiem ārpus zvejniecības nodoto zvejas kuģu apkalpes locekļiem (zvejniekiem) paredz iespēju saņemt kompensācijas un aktivitāti „Pirmstermiņa pensionēšanās” , kā arī ar 3.prioritārā virziena „Kopējās ieinteresētības pasākumi” pasākumu „Zvejas kuģu pārbūve izmantošanai citiem mērķiem”.

Pasākuma aktivitāte

Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī piekrastes zonā vai aiz piekrastes zonas zvejojošo zvejas kuģu nodošana sadalīšanai, t.sk. sagriešanai metāllūžņos vai nodošana (dāvināšana vai pārdošana) izmantošanai citiem mērķiem ārpus zvejniecības.

Aktivitātes ieviešanas forma

Aktivitāti ievieš saskaņā ar Latvijas Nacionālajā zvejas flotes kapacitātes sabalansēšanas plānā iekļauto kuģu ekspluatācijas pārtraukšanas shēmu. Vienas kuģu ekspluatācijas pārtraukšanas shēmas darbības ilgums nepārsniedz 2 gadus no tās ieviešanas brīža, kā tas noteikts Regulas (EK) Nr.1198/2006 24.panta 2.punktā. Izvērtējot vienas kuģu ekspluatācijas pārtraukšanas shēmas divu gadu darbības laikā sasniegto zvejas flotes kopējās jaudas samazinājumu un zivju resursu stāvokli, kuģu ekspluatācijas pārtraukšanas shēma var tikt precizēta, pielāgojot to konkrētajai situācijai attiecībā uz zvejas flotes jaudu un zivju krājumu stāvokli un ieviesta atkārtoti, lai sasniegtu vēlamu zvejas flotes un pieejamo zivju resursu attiecību. Izmaiņas kuģu ekspluatācijas pārtraukšanas shēmā un tās atkārtota ieviešana tiek saskaņota Uzraudzības komitejā.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

No vides un ekosistēmas aizsardzības viedokļa šis ir nozīmīgs zvejas flotes modernizēšanas pasākums, kas līdz ar degvielas ekonomiju samazinās arī izmešu daudzumu atmosfērā un degvielas noplūdes un avāriju risku, jo norakstīti tiek savu laiku jau nokalpojušie kuģi. Bez tam vienota un koordinēta zvejas flotes skaitliskā sastāva optimizācija, kas veikta balstoties uz zivju resursiem, nodrošinās šo zivju resursu ilgtspējīgu un līdzsvarotu izmantošanu.

Iespējamie riski pasākuma realizēšanā ir tehnoloģiskā procesa laikā radusies papildus slodze gaisā, respektīvi, izmetes, kas rodas kuģus sagriežot. Te minama gan gāze (autogenu izmantošana), gan cietās putekļu daļiņas. Bez tam būs paaugstināts trokšņa līmenis rūpnīcu teritorijās un to tiešā tuvumā.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- a) precīzi ievērot procesa tehnisko noteikumu prasības,
- b) teritoriju izmantošanas un apbūves noteikumus,
- c) iegūto metāllūžņu otrreizējas izmantošanas nodrošināšana,
- d) radušos atkritumu, tai skaitā naftas produktu un citu bīstamo atkritumu (piem. akumulatori) noglabāšana/pārstrāde atbilstoši normatīvo aktu prasībām
- e) izmantošanai ārpus zvejniecības mērķiem turpmākai izmantošanai nododami tikai tehniski labā kārtībā esoši bijušie zvejas kuģi.

7.1.2. pasākums „Pagaidu zvejas aktivitāšu pārtraukšana”

Pasākuma juridiskais pamats

Eiropas Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 par Eiropas Zivsaimniecības fondu 24.pants;

Pasākuma mērķis

Atbalstīt zvejas kuģu īpašniekus un zvejniekus sakarā ar pagaidu zvejas aktivitāšu pārtraukšanas ieviešanu zivju krājumu atjaunošanas plānu, pārvaldības plānu, zvejniecības līgumu neatjaunošanas vai ārkārtas pasākumu ieviešanas gadījumos, kā arī laika periodos, kad zvejas kuģiem tiek nomainīti dzinēji, kā arī gadījumos, kad zvejas aktivitātes jāpārtrauc dabas katastrofu, ārkārtas zvejas aizliegumu saskaņā ar nacionālo institūciju lēmumu par sabiedrības veselības aizsargāšanu, vai citu ārkārtēju notikumu dēļ.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Zivju krājumu aizsardzības nolūkos (Eiropas Savienības) Padome, Eiropas Komisija vai nacionālās institūcijas var ierosināt un īstenot zveju ierobežojošus pasākumus, kas noved pie īslaicīgas zvejas darbību pārtraukšanas, kā rezultātā uz noteiktu laika periodu zvejnieki var palikt bez darba. Līdzīga situācija veidojas arī gadījumos, kad netiek atjaunoti zvejniecības līgumi starp Kopienu un trešo valsti vai arī starptautisku zvejniecības līgumu ietvaros ievērojami tiek samazinātas zvejas iespējas. Tāpēc šī pasākuma ietvaros zvejniekiem un zvejas kuģu īpašniekiem ir paredzēts sniegt finansiālas kompensācijas ārkārtas zvejas aizliegumu gadījumos, izņemot periodisko sezonālo zvejas aktivitāšu pārtraukšanu jeb zvejas lieguma laikus.

Pasākuma īstenošana balstās uz Latvijas Nacionālajā zvejas flotes kapacitātes sabalansēšanas plānā noteiktajiem principiem, konkrēti 8. nodaļu „Kuģu ekspluatācijas pagaidu pārtraukšana”.

Saistība ar citiem pasākumiem

Pasākums ir saistīts ar šī prioritārā virziena pasākuma „Investīcijas zvejas kuģu ierīcēs un selektivitāte” aktivitāti „Zvejas kuģu dzinēju nomaiņa”.

Pasākuma aktivitātes

Finansiālas kompensācijas tiek izmaksātas zvejas kuģu apkalpes locekļiem un zvejas kuģu īpašniekiem, kuru zvejas aktivitātes ir pārtrauktas sakarā ar (Eiropas Savienības) Padomes, Eiropas Komisijas vai dalībvalsts pieņemtajiem plāniem, ārkārtas pasākumiem vai citiem ārkārtas zvejas aizliegumiem, kā arī zvejniecības līgumu neatjaunošanas gadījumos un zvejas kuģu dzinēju nomaiņas laikā. Pasākums tiek īstenots ar aktivitāti „Finansiāls kompensācijas zvejas kuģu īpašniekiem un zvejas kuģu apkalpes locekļiem (zvejniekiem)”.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pamatā šis ir sociāli-ekonomisks pasākums, kas tomēr ietekmē apkārtējo vidi un ekosistēmas. Pirmām kārtām nozvejas ierobežojošo pasākumu (nozvejas kvotas, ārkārtas, pasākumi, ārkārtas zvejas aizliegumi u.c.) finansiālo zaudējumu kompensācijas dēļ ievērojami samazināsies nelegālā nozveja, un līdz ar to uzlabosies zivju resursi. Otrkārt, šis pasākums

zināmā mērā stimulēs kuģu dzinēju nomaiņu uz modernākiem, kas līdz ar degvielas ekonomiju samazinās arī izmešu daudzumu atmosfērā un degvielas noplūdes un avāriju risku.

Iespējamie riski pasākuma realizēšanā ir dzinēju nomaiņas procesa laikā atlikušie izlietotie naftas produkti, kā arī vecie akumulatori, kas ir bīstamie atkritumi.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- a) precīzi ievērot dzinēja nomaiņas procesa tehnisko noteikumu prasības,
- b) iegūto dzinēju utilizācijas nodrošināšana,
- c) radušos atkritumu, tai skaitā naftas produktu un citu bīstamo atkritumu (piem. akumulatori) noglabāšana/pārstrāde atbilstoši normatīvo aktu prasībām,
- d) izmantošanai ārpus zvejniecības mērķiem turpmākai izmantošanai nododami tikai tehniski labā kārtībā esoši bijušie dzinēji.

7.1.3. pasākums „Investīcijas zvejas kuģu ierīcēs un selektivitāte”

Pasākuma juridiskais pamats

Eiropas Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 par Eiropas Zivsaimniecības fondu 25.pants;

Pasākuma mērķis

Pasākuma mērķis ir atjaunot un modernizēt zvejas floti, uzlabojot darba un higiēnas apstākļus, drošību uz kuģa klāja, nodrošināt zivju uzglabāšanai un apstrādei atbilstošus apstākļus uz zvejas kuģiem, kā arī palielinot to energoefektivitāti un selektivitāti, ar nosacījumu, ka atbalsts nepalielina zvejas kuģa jaudu, tādejādi veicinot ilgtspējīgu un atbildīgu pieejamo zivju resursu izmantošanu.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Latvijas zvejniecības uzņēmumiem piederošo Baltijas jūrā zvejojošo kuģu vidējais vecums pārsniedz 25 gadus, to aprīkojums, īpaši jau kuģu dzinēji, ir novecojis un nolietots, kas negatīvi ietekmē darba drošību, produkcijas kvalitāti, kā arī var radīt apdraudējumu apkārtējai videi. Kuģu dzinēju nomaiņa samazinās zvejas izmaksas, kas palielinās zvejniecības konkurētspēju.

Tā kā Latvijai noteiktās nozvejas kvotas un katram zvejas kuģim noteiktie nozvejas limiti tiek stingri kontrolēti, tad plānotās aktivitātes neapdraudēs ilgtspējīgu zivsaimniecības attīstību. Aktivitāte nav paredzēta ne zvejas kuģu būvniecībai, ne zvejas jaudas palielināšanai - kuģu tonnāžas, to dzinēju jaudas pieaugumam un zvejas rīku efektivitātes paaugstināšanai.

Saistība ar citiem pasākumiem

Pasākums ir saistīts ar pasākumu „Pagaidu zvejas aktivitāšu pārtraukšana”, ja zvejas aktivitātes pārtrauktas uz dzinēja nomaiņas laiku .

Pasākuma aktivitātes

1.aktivitāte. Drošības uz klāja, darba apstākļu, higiēnas, produktu kvalitātes un energoefektivitātes uzlabošana nepalielinot zvejas kuģa spēju zvejojot.

- 2.aktivitāte. Zvejas kuģu dzinēju nomaiņa.
- 3.aktivitāte. Ieguldījumi selektīvākos zvejas rīkos.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pasākuma pirmās divas aktivitātes, raugoties no vides aizsardzības viedokļa, nodrošina apkārtējās vides kvalitātes uzlabošanu. Modernizējot dzinējus tiek samazinātas izmetes gaisā, novērsta noplūdes no dzinējiem. Savukārt palielinot energoefektivitāti, tiek panākts vēlamais rezultāts ar mazāku energoenerģiju izmantošanu, kas savukārt sekojoši samazina izmetes gaisā. Pasākuma trešā aktivitāte ir vistiešākajā veidā vērsta uz ekosistēmu saudzēšanu un bioloģisko resursu saglabāšanu, līdz ar to nodrošinot saudzējošu un ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu.

Iespējamie riski pasākuma realizēšanā ir dzinēju nomaiņas procesa laikā atlikušie izlietotie naftas produkti, kā arī vecie akumulatori, kas ir bīstamie atkritumi.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- a) precīzi ievērot dzinēja nomaiņas procesa tehnisko noteikumu prasības,
- b) iegūto dzinēju utilizācijas nodrošināšana,
- c) radušos atkritumu, tai skaitā naftas produktu un citu bīstamo atkritumu (piem. akumulatori) noglabāšana/pārstrāde atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

7.1.4.pasākums „Sociāli ekonomiskie pasākumi”

Pasākuma juridiskais pamats

Eiropas Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 par Eiropas Zivsaimniecības fondu 27.pants;

Pasākuma mērķis

Šī pasākuma mērķis ir veicināt zvejniecības efektivitāti un konkurētspēju, uzlabojot tās menedžmentu, kā arī piedāvājot iespēju priekšlaicīgi pensionēties gados veciem zvejniekiem, kuri strādājuši uz kuģiem, kas nodoti sadalīšanai vai izmantošanai citiem mērķiem ārpus zvejniecības.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Zvejniecības sektorā lai sabalansētu zvejas flotes kapacitāti atbilstoši pieejamajiem zivju resursiem, daļa zvejas kuģu, atbilstoši Latvijas Nacionālajā zvejas flotes kapacitātes sabalansēšanas plānā paredzētajam, tiek izņemti no aktīvās zvejas. Šādi zivju resursu ilgtspējīgas saglabāšanas nodrošināšanai nepieciešami pasākumi atstāj negatīvu iespaidu uz nodarbinātību. Īpaši piekrastes rajonos pastāv iespēja, ka zvejnieki var papildināt bezdarbnieku rindas. Kompensācijas zvejniekiem, kuru aktīvās darba gaitas jāpārtrauc no viņiem neatkarīgu apstākļu dēļ, radīs iespēju pārprofilēties un stimulēs uzsākt darbību citā jomā ārpus zvejniecības.

Zvejniecības zemā konkurētspēja neveicina jaunu speciālistu ienākšanu nozares darba tirgū, tādējādi Latvijas zivsaimniecībā raksturīgs augsts gados vecāku cilvēku nodarbinātības īpatsvars. Lai veicinātu vecuma struktūras uzlabošanu zivsaimniecības sektorā, nepieciešams motivēt gados jaunāku cilvēku ienākšanu nozarē. Piesaistot zivsaimniecībai personas, kuras ir jaunākas par 40 gadiem, tiktu piesaistīts nozarei nepieciešamais darbaspēks ar jaunām

zināšanām un prasmēm, kas sekmēs jaunu ideju izmantošanu, efektivitātes un nozares konkurētspējas pieaugumu.

Zvejniecības zemā konkurētspēja neveicina jaunu speciālistu ienākšanu nozares darba tirgū, tādējādi nozarē raksturīgs augsts gados vecāku cilvēku nodarbinātības īpatsvars – 19,1 % nodarbināto pēc 2005.gadā veiktās aptaujas datiem bija vecāki par 55 gadiem. Gadījumos, kad zvejas kuģi tiek nodoti sadalīšanai vai izmantošanai citiem mērķiem, zvejniekiem, kuru vecums pārsniedz piecdesmit gadu vecumu, ir problemātiski atrast darbu uz citiem zvejas kuģiem vai alternatīvu nodarbošanās veidu. 2005.gadā Latvijā darba meklētāju īpatsvars vecuma grupā virs 55 gadiem bija 15,3 % (vīriešiem - 18,2 %) ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā. Šobrīd Latvijā pensionēšanās vecums sievietēm ir 60 gadi, bet vīriešiem - 62 gadi, kas ir visai augsts rādītājs. Zvejniecībā nodarbināto cilvēku bieži vien sliktais veselības stāvoklis (arodslimības, ko ietekmē zvejnieka atrašanās jūrā, smagie darba apstākļi un citi faktori), kura pasliktināšanos nosaka arī kvalitatīvas medicīniskās aprūpes laicīga nesaņemšana un nestabilā sociālekonomiskā situācija zvejniecības jomā rada problēmas atrast alternatīvu nodarbošanās iespēju. Pasākums “Pirmstermiņa pensionēšanās” rada iespēju gados veciem zvejniekiem, kuri strādājuši uz zvejas kuģiem, kuri nodoti sadalīšanai vai izmantošanai citiem mērķiem ārpus zivsaimniecības, un dažādu iemeslu dēļ nespēj vai nevēlas turpināt darbu zvejniecībā, saņemt pirmstermiņa pensionēšanās atbalstu.

Pasākuma aktivitātes

- 1.aktivitāte. Kompensācijas zvejas kuģu apkalpes locekļiem (zvejniekiem) zvejas kuģa pastāvīgas zvejas darbības pārtraukšanas gadījumā;
- 2.aktivitāte. Pirmstermiņa pensionēšanās.

Saistība ar citiem pasākumiem

Pasākums saistīts ar 1.prioritārā virziena pasākumu „Zvejas aktivitāšu pilnīga pārtraukšana”.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Šis ir izteikti sociāli-ekonomisks pasākums, kas neietekmē apkārtējo vidi.

7.2. prioritārais virziens „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu pārstrāde un mārketings”

Prioritārā virziena pamatojums

Apstākļos, kad samazinās nozvejas kvotas un apjomi jūras zvejā, ir svarīgi attīstīt alternatīvu zivju ieguves veidu - akvakultūru. Akvakultūras attīstība dod iespēju atjaunot tirgū visvairāk pieprasīto zivju krājumus, kā arī saražot papildu zivju izejvielas.

Iekšējo ūdeņu un to zivju resursu nozīmīgumu zivsaimniecības nozares un lauku attīstībā Latvijā nosaka lielais upju un ezeru daudzums. Lai apmierinātu iedzīvotāju pieprasījumu pēc saldūdens zivīm un veicinātu zvejas ekonomiski sociālās nozīmes pieaugumu, nepieciešama zivju resursu racionāla ekspluatācija, vienlaicīgi nodrošinot to izmantošanas ilgtspējību.

Gan akvakultūra, gan zivju produkcijas apstrādes rūpniecība Latvijā attīstās – palielinās uzņēmumu skaits, saražotās produkcijas apjoms un darbavietu skaits.

Nemot vērā aizvien jaunu, cilvēka veselībai bīstamu pārtikas piesārņojuma veidu, piemēram, dioksīns, atklāšanu, būtiska ir esošās pārtikas drošības sistēmas uzlabošana, zivju produkcijas kvalitātes un pārtikas drošuma paaugstināšana.

Prioritārā virziena mērķis

Prioritārā virziena mērķis ir veicināt videi draudzīgas akvakultūras produkcijas audzēšanu, kas nodrošina akvakultūras uzņēmējdarbības attīstību un iekšējo ūdeņu zivju resursu ilgtspējīgas izmantošanas iespējas, kā arī tehnoloģiski modernu, konkurētspējīgu, ar darbaspēku nodrošinātu zivju apstrādes un tirdzniecības uzņēmumu attīstību kvalitatīvas, drošas un augstas pievienotās vērtības produkcijas ražošanai saskaņā ar ES iekšējā un ārējā tirgus prasībām.

Prioritārā virziena pasākumi

Prioritārā virziena ietvaros tiks ieviesti sekojoši 5 pasākumi:

1. Investīcijas akvakultūras uzņēmumos;
2. Ūdens vides aizsardzība;
3. Akvakultūras dzīvnieku slimību ierobežošana;
4. Zveja iekšējos ūdeņos;
5. Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing.

7.2.1.pasākums „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 28. un 29.pantu.

Pasākuma mērķis

Pasākuma mērķis ir:

- modernizēt akvakultūras uzņēmumus un uzlabot to vispārējo darbību;
- attīstīt tradicionālās akvakultūras metodes;
- attīstīt jaunu un īpaši pieprasītu ūdens dzīvnieku sugu audzēšanu;
- ieviest akvakultūras metodes, kas būtiski samazina negatīvu ietekmi uz vidi.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Akvakultūras attīstība dod iespēju piedāvāt tirgū visvairāk pieprasītos akvakultūras produktus, kā arī atjaunot un izmantot iekšējos ūdeņos pieejamos zivju krājumus. Augošais pieprasījums pēc akvakultūras produktiem un Latvijas, salīdzinoši ar citām attīstītajām valstīm, nepiesārņotā daba sekmē akvakultūras attīstību. Videi draudzīgu tehnoloģiju un metožu ieviešana ir viens no priekšnoteikumiem vides saglabāšanai. Nav pietiekami piedāvāt augstas kvalitātes akvakultūras produktus par pieņemamu cenu, nozarei zivju produkti jāražo saskaņā ar labturības prasībām, pēc iespējas mazāk iespaidojot apkārtējo vidi, kā arī jāgarantē patērētāju drošību.

Šobrīd akvakultūras produkcija ir visai vienveidīga. Lai palielinātu akvakultūras uzņēmumu konkurētspēju, balstoties uz inovatīvām un videi draudzīgām, resursus taupošām tehnoloģijām jāpalielina akvakultūras produkcijas veidu dažādība un, paralēli jau tradicionālajai karpu ieguvei attīstot arī citu tirgū pieprasītu zivju sugu un vēžu audzēšanu.

Mikro un mazie uzņēmumi ir nozīmīgs darba vietu avots laukos, bet tie nespēj veikt nepieciešamās investīcijas ražošanas attīstībā, jo jaunu produktu un jaunu tehnoloģiju ieviešanas izmaksas ir ievērojamas, tādēļ īpaši tiks atbalstīta mikro un mazo akvakultūras uzņēmumu attīstība. Mikro un mazie akvakultūras uzņēmumi nereti veic arī mazumtirdzniecību, kas ļauj tiem pievienot papildus vērtību produkcijai un neiesaistot starpniekus saņemt lielāku peļņu, kā arī paplašina produkcijas pieejamību reģionos.

Neraugoties uz pagaidām nelielajiem akvakultūras produkcijas ražošanas apjomiem, eksperti norāda uz savvaļas dzīvnieku, īpaši kormorānu jeb jūras kraukļu, radīto zaudējumu pieaugošo tendenci. Akvakultūras uzņēmumiem nepieciešams veikt investīcijas, lai efektīvi sadzīvotu ar savvaļas dzīvniekiem.

Saistība ar citiem pasākumiem

Pasākums ir saistīts ar 3.prioritārā atbalsta virziena „Kopējās ieinteresētības pasākumi” aktivitāti „Kopīga rīcība zivsaimniecības uzņēmumu efektīvai attīstībai”, kuras ietvaros uz atbalstu var pretendēt grupa zivsaimniecības nozares pārstāvju, zivsaimniecības nozares asociācijas vai biedrības vai zvejas vai akvakultūras produktu ražotāju grupas.

Pasākuma aktivitātes

Pasākuma ietvaros atbalsts tiek sniegts uzņēmumu būvniecībai, paplašināšanai, aprīkošanai un modernizācijai ar mērķi:

- investīcijas akvakultūras ražošanas būvju jaunbūvē un esošo rekonstrukcijā, kā arī nepieciešamo būvmateriālu iegāde;
- investīcijas jaunu ražošanas iekārtu, tehnikas un aprīkojuma iegādei un uzstādīšanai;
- iekārtu, kas aizsargā akvakultūras dzīvniekus pret savvaļas plēsējiem, iegāde un uzstādīšana;
- mikro un mazajiem uzņēmumiem - investīcijas pamatlīdzekļos mazumtirdzniecības veikšanai, gadījumos, kad mazumtirdzniecība ir uzņēmējdarbības sastāvdaļa

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pasākuma realizācija galvenokārt nozīmē jaunu tehnoloģiju ieviešanu. Šādas jaunas tehnoloģijas vai ražošanas metodes radīs mazāku piesārņojumu (galvenokārt ūdens) apkārtējā vidē un ļaus pilnīgāk izmantot iegūto izejmateriālu. Bez tam jādoma, ka šīs tehnoloģijas būs energotaupīgākas un efektīvākas vienas vienības produkcijas saražošanai nekā patreiz izmantotās. Līdz ar to samazināsies negatīvais spiediens uz vidi ne tikai lokāli, bet gan plašākā mērogā.

Pasākuma realizācijas gaitā riski galvenokārt ir saistīti ar paredzamajiem būvniecības un rekonstrukcijas darbiem. Bez tam kā risks noteikti ir minams jaunu un pietiekami rūpīgi nepārbaudītu tehnoloģiju un ražošanu metožu plašā ieviešanā dzīvē.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- a) veicot esošo būvju rekonstrukciju vai jaunu celtniecību, nepieciešams ievērot tehnisko noteikumu prasības, īpaša vērība pievēršama reģionālo vides pārvalžu atzinumiem un nosacījumiem;
- b) būvgružu noglabāšana atbilstoši spēkā esošai likumdošanai;

- c) jaunu tehnoloģiju vai ražošanas metožu ieviešanas gadījumā nepieciešams veikt vispusīgu paredzētās darbības ekspertīzi, nepieciešamības gadījumā ietekmes uz vidi novērtējumu, īpašu uzmanību pievēršot uzņēmuma radītajām izmetēm gaisā, notekūdeņiem, recirkulācijas ūdeņu attīrīšanai, kā arī cilvēka veselībai kaitīgo vielu klātbūtnei gatavajā produkcijā.

7.2.2.pasākums „Ūdens vides aizsardzība”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 28.un 30.pantu.

Pasākuma mērķis

Pasākuma mērķis ir ieviest un veicināt akvakultūras metodes un praksi, kas saglabā un uztur bioloģisko/ģenētisko daudzveidību un mazina ietekmi uz vidi.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Tā kā katra valsts ir atbildīga par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu savā teritorijā, t.sk., ģenētiskās daudzveidības nodrošinājumu un Latvijas teritorija ES valstu vidū izceļas ar īpašu vides ekoloģisko kvalitāti un daudzveidīgu savvaļas sugu populāciju, viena no Latvijas lauku attīstības perspektīvām ir cieši saistīta ar šīs vides kvalitātes saglabāšanu un izkopšanu. Viens no veidiem šī uzdevuma izpildei ir ražot un iegūt produkciju ar bioloģiski atzītām, videi draudzīgām metodēm. Tomēr bioloģiskās un videi draudzīgas akvakultūras produkcijas ražošanu sadārdzina atbilstošo nosacījumu ievērošana. Lai nodrošinātu šādas produkcijas ražotāju konkurētspēju, nepieciešams atbalsts.

Atbilstoši Eiropas Savienības direktīvām Latvijā noteiktas 336 *Natura 2000* teritorijas ar kopējo platību 325,5 tūkst.ha, kurās ir atšķirīgi aizsardzības un apsaimniekošanas režīmi – no minimāliem ierobežojumiem aizsargājamo ainavu apvidos līdz pat pilnīgam saimnieciskās darbības aizliegumam dabas rezervātos, kā rezultātā arī saimnieciskajai darbībai atļautajās teritorijās ir nepieciešams pielietot videi īpaši draudzīgas apsaimniekošanas metodes. Tas rada papildus izmaksas uzņēmumiem, kas atrodas šajās teritorijās. Kompensējot ar atrašanos aizsargājamās vai saimniecisko darbību ierobežojošās teritorijās saistītos papildus izdevumus, tiek nodrošinātas akvakultūras uzņēmumu vienlīdzīgas konkurences iespējas.

Saistība ar citiem pasākumiem

Pasākums ir saistīts ar 2.prioritārā atbalsta virziena pasākumu „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos”, kā arī 3.virziena pasākumu Kopīgas rīcības.

Pasākuma aktivitātes

Šī pasākuma ietvaros tiek atbalstīta aktivitāte vides, dabas resursu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšana.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pasākuma realizācija ievērojami uzlabos ūdeņu kvalitāti. Tā kā pasākums ir cieši saistīts ar pasākumu „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos”, tad arī iespējamās ietekmes uz vidi ir analogas. Respektīvi, jaunas tehnoloģijas vai ražošanas metodes, esošo iekārtu nomaiņa pret jaunām u.c. procesā veiktās izmaiņas radīs mazāku piesārņojumu (galvenokārt ūdens) apkārtējā vidē un ļaus pilnīgāk izmantot iegūto izejmateriālu. Bez tam jādodomā, ka šīs tehnoloģijas būs energotaupīgākas vienas vienības produkcijas saražošanai nekā patreiz

izmantotās. Līdz ar to samazināsies negatīvais spiediens uz vidi ne tikai lokāli, bet gan plašākā mērogā.

Pasākuma realizācijas gaitā riski galvenokārt ir saistīti ar paredzamajiem būvniecības un rekonstrukcijas darbiem. Bez tam kā risks noteikti ir minams jaunu un pietiekami rūpīgi nepārbaudītu tehnoloģiju un ražošanu metožu plašā ieviešanā dzīvē.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, tāpat kā iepriekšējā pasākumā, ir nepieciešams:

- a) veicot esošo būvju rekonstrukciju vai jaunu celtniecību, nepieciešams ievērot tehnisko noteikumu prasības, īpaša vērība pievēršama reģionālo vides pārvalžu atzinumiem un nosacījumiem;
- b) būvgružu noglabāšana atbilstoši spēkā esošai likumdošanai;
- c) jaunu tehnoloģiju vai ražošanas metožu ieviešanas gadījumā nepieciešams veikt vispusīgu paredzētās darbības ekspertīzi, nepieciešamības gadījumā ietekmes uz vidi novērtējumu, īpašu uzmanību pievēršot uzņēmuma radītajām izmetēm gaisā, notekūdeņiem, recirkulācijas ūdeņu attīrīšanai, kā arī cilvēka veselībai kaitīgo vielu klātbūtnei gatavajā produkcijā.

7.2.3.pasākums „Akvakultūras dzīvnieku slimību ierobežošana”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 32.pantu.

Pasākuma mērķis

Pasākuma mērķis ir zivju slimību izplatības ierobežošana un zivju produkcijas kvalitātes un pārtikas drošuma nodrošināšana.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Akvakultūrā arvien paplašinās izmantojamo zivju sugu skaits. Lai nodrošinātu akvakultūras racionālu attīstību un palielinātu ražīgumu, ir jānosaka un jāievēro ūdensdzīvnieku veselības noteikumi. Akvakultūras dzīvnieku slimību uzliesmojumi varētu radīt nopietnus zaudējumus nozarei.

Latvijā audzētām zivīm pagaidām nav konstatētas veterinārajos normatīvajos aktos noteiktajā zivju infekcijas slimību sarakstā minētās slimības. Tomēr Latvijas uzņēmēji regulāri iepērk zivju mazuļus no Eiropas Savienības dalībvalstīm tālākai audzēšanai. Valstīs, no kurām zivju mazuļi tiek ievesti, bieži vien ir sastopamas dažādas akvakultūras dzīvnieku slimības, tādas kā virusālā hemorāģiskā septicēmija, karpu pavasara virēmija u.c. Tādēļ jo būtiska ir šo slimību uzraudzība un ieviešanas ierobežošana.

Latvijā ir plānots īstenot akvakultūras dzīvnieku neeksotisko slimību kontroles un uzraudzības programmu, kuras īstenošana tiks uzsākta ar 2008.gada 1.augustu, kad stājas spēkā Padomes 2006.gada 24.oktobra Direktīva 2006/88/EK.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pasākuma realizācija īstenībā nozīmē zivju veselības monitoringa sistēmas ieviešanu un nostiprināšanu. Pasākuma īstenošanas rezultātā tiks izslēgta savvaļas zivju saslimšana.

Pasākuma realizācijas gaitā riski nav paredzami.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Tā kā pasākuma realizācijas laikā nav domājama jebkāda negatīva ietekme uz vidi, tad arī netiek piedāvāti nekādi risinājumi.

7.2.4.pasākums „Zveja iekšējos ūdeņos”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 33.pantu.

Pasākuma mērķis

Pasākuma mērķis ir iekšējo ūdeņu zvejas attīstība un konkurētspējas veicināšana, modernizējot zvejas aprīkojumu un iekārtas, uzlabojot zvejas produktu kvalitāti un samazinot negatīvo ietekmi uz vidi.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Trešā daļa no zvejniecībā iesaistītajiem ir nodarbināti iekšējo ūdeņu zvejā. Mazie nozvejas apjomi iekšējos ūdeņos, salīdzinot ar jūras zveju, neļauj gūt pietiekamus ienākumus zvejniekiem nepieciešamo investīciju veikšanai. Atbalsta saņemšanas iespējas šī pasākuma ietvaros ļaus veikt ieguldījumus ražošanas infrastruktūras sakārtošanā, kā arī modernizēt laivas, lai uzlabotu kuģošanas drošību, darba un higiēnas apstākļus, produktu kvalitāti, vienlaicīgi samazinot negatīvo ietekmi uz apkārtējo vidi.

Saistība ar citiem pasākumiem

Eiropas Zivsaimniecības fonda ietvaros pasākums ir saistīts ar 1. prioritārā virziena ”Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai” pasākumu „Investīcijas zvejas kuģu ierīcēs un selektivitāte”, kur atbalsts attiecas uz zvejas kuģiem un 3.prioritārā atbalsta virziena „Kopējās ieinteresētības pasākumi” aktivitāti „Kopīga rīcība zivsaimniecības uzņēmumu efektīvai attīstībai”, kur uz atbalstu var pretendēt grupa zivsaimniecības nozares pārstāvju, zivsaimniecības nozares asociācijas vai biedrības vai zvejas vai akvakultūras produktu ražotāju grupas.

Pasākuma aktivitātes

1.aktivitāte. Investīcijas zvejai nepieciešamās infrastruktūras izveidē un modernizācijā, iekārtu un tehnikas iegādē un uzstādīšanā. Šīs aktivitātes ietvaros atbalsts tiek sniegts:

- darba drošības un higiēnas apstākļu, kā arī produktu kvalitātes uzlabošanai;
- negatīvās ietekmes uz vidi samazināšanai vai pozitīvās ietekmi uz vidi veicināšanai.

2.aktivitāte. Zvejas laivu modernizēšana. Šīs aktivitātes ietvaros atbalsts tiek sniegts:

- kuģošanas drošības, darba un higiēnas apstākļu, kā arī produktu kvalitātes uzlabošanai;
- negatīvās ietekmes uz vidi samazināšanai vai pozitīvās ietekmes uz vidi veicināšanai;

- zvejas laivu stacionāro dzinēju nomaiņai.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pasākuma ietvaros abas paredzētās aktivitātes būtiski pozitīvi ietekmēs apkārtējo vidi, biotopus un zivju resursus. Moderns zvejas aprīkojums ļaus veikt saudzējošu un mērķtiecīgu (selektīvu) zivju nozveju. Tas neradīs negatīvu iespaidu uz dzīvotnēm. Zvejas laivu stacionāro dzinēju nomaiņa samazinās avāriju risku un naftas produktu noplūdi no zvejas laivām ūdenī.

Pasākuma realizācijas gaitā riski pirmkārt ir saistīt ar zvejas laivu stacionāro dzinēju nomaiņu. Otrkārt, veicot jaunu būvju, kas nepieciešamas zvejniecības attīstībai, to celtniecība vai rekonstrukcija var radīt zināmus traucējumus (gan īslaicīgus, gan ilgtermiņa) apkārtējai videi.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- izmantotos vecos dzinējus un radušos bīstamos atkritumus (akumulatorus, naftas produktus) nepieciešams utilizēt atbilstoši spēkā esošai likumdošanai videi saudzīgā veidā;
- veicot esošo būvju rekonstrukciju vai jaunu celtniecību, nepieciešams ievērot tehnisko noteikumu prasības, īpaša vērība pievēršama reģionālo vides pārvalžu atzinumiem un nosacījumiem.

7.2.5.pasākums „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un marketings”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 34.un 35.pantu.

Pasākuma mērķis

Pasākuma mērķis ir:

- pievienotās vērtības palielināšana zivju produktiem;
- darba drošības un darba ražīguma palielināšana;
- negatīvas ietekmes uz vidi mazināšana;
- produktu kvalitātes nodrošināšana, tai skaitā kaitīgu vielu samazināšana zivju produktos un eļļā;
- jaunu produktu ražošana un blakusproduktu un atkritumu izmantošana.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Pasākuma ieviešanu (īstenošanu) nosaka Zivsaimniecības nozares Nacionālā stratēģiskā plāna sadaļas „Zivsaimniecības nozares mērķi un prioritātes” 10.2. punktā noteiktie uzdevumi.

Latvijā reģistrētie 110 zivju apstrādes uzņēmumi nodrošina darbu 63,7 % zivsaimniecībā nodarbinātajiem. Tomēr cilvēkresursu trūkuma problēma ir aktuāla, jo darba ņēmējs ir kļuvis prasīgāks arī attiecībā pret darba apstākļiem, ko ne visi zivju apstrādes uzņēmumi spēj nodrošināt īpašās darba specifikas dēļ. Lai paaugstinātu darba ražīgumu, uzņēmumiem jāpaaugstina ražošanas efektivitāti, kā arī jāveic investīcijas ražošanas tehnoloģiskā procesa modernizācijā un vides jautājumu risināšanā.

Lielākā daļa zivju apstrādes un tirdzniecības uzņēmumu atrodas Baltijas jūras vai Rīgas jūras līča piekrastē un pārsvarā teritoriāli izvietoti apdzīvotās vietās, tādēļ vides problēmu

risināšanai jāpievērš īpaša vērība. Galvenās problēmas, kas jārisina zivju apstrādes procesā iesaistītajiem uzņēmumiem attiecībā uz vidi ir notekūdeņu attīrīšana, kūpināšanas procesā radušos dūmgāzu un fenolūdeņu attīrīšana, dzeramā ūdens kvalitātes nodrošināšana un racionāla izmantošana, apstrādāto blakusproduktu, atliekvielu, zivju un citu atkritumu pārstrāde. Kaut gan zivju apstrādes uzņēmumi pilda normatīvajos aktos noteiktās minimālās vides prasības, izmantojot jaunākās tehnoloģijas un ražošanas metodes pastāv papildu iespējas samazināt negatīvo ietekmi uz vidi.

Apjoma ziņā uzņēmumi Eiropas mērogā nav konkurētspējīgi liela apjoma produkcijas tirgos un tāpēc iespējams konkurēt tikai produktiem ar augstu pievienoto vērtību.

Mikro un mazie uzņēmumi, kas veido 70 % no visiem zivju apstrādes uzņēmumiem, ir nozīmīgs darba vietu avots, kā arī tie ir inovatīvāki un spēj ātrāk reaģēt uz tirgus pieprasījuma izmaiņām. Tomēr mazie zivju apstrādes uzņēmumi nespēj veikt nepieciešamās investīcijas ražošanas attīstībā, jo jaunu produktu un jaunu tehnoloģiju ieviešanas izmaksas ir ievērojamas. Tādēļ īpaši tiks atbalstīta mikro un mazo pārstrādes uzņēmumu veidošana un attīstība, lai ražotu daudzveidīgus, veselīgus un Latvijai savdabīgus produktus.

Raugoties no zivju produkcijas kvalitātes paaugstināšanas viedokļa, arvien vairāk tiek uzsvērta kvalitatīvas un drošas produkcijas nepieciešamība. Tādējādi par problēmu izvirzās dažādu kaitīgu vielu klātbūtnes novēršana ražotajā produkcijā un ražošanas procesa kaitīgās ietekmes uz vidi samazināšana. Arī Latvijas zivju apstrādes uzņēmumus ietekmē minētās problēmas, jo zivju kūpināšanas procesā var rasties kancerogēnas vielas. Baltijas jūras zivīs, īpaši lašos, paaugstinātais dioksīna saturs rada problēmas gan nozares pārstāvjiem, gan patērētājiem. Lai nezaudētu tirgus pieprasījumu un iespējas produkcijas realizācijai, ir nepieciešams veikt pētījumus, ieviest jaunas tehnoloģijas, kas ļautu paaugstināt produktu drošību un to ražošanas nekaitīgumu.

Saistība ar citiem pasākumiem

Pasākums ir saistīts ar 3.prioritārā atbalsta virziena „Kopējās ieinteresētības pasākumi” aktivitāti „Kopīga rīcība zivsaimniecības uzņēmumu efektīvai attīstībai”, kuras ietvaros uz atbalstu var pretendēt grupa zivsaimniecības nozares pārstāvju, zivsaimniecības nozares asociācijas vai biedrības vai zvejas vai akvakultūras produktu ražotāju grupas.

Atbalstāmās aktivitātes

Šī pasākuma ietvaros tiek atbalstītas šādas aktivitātes:

- investīcijas apstrādes uzņēmumu ražošanas būvju jaunbūvē un esošo rekonstrukcijā un nepieciešamo būvmateriālu iegādē;
- investīcijas jaunu iekārtu, tehnikas un aprīkojuma iegādei un uzstādīšanai ražošanas procesa nodrošināšanai un ražošanas blakusproduktu un atliekvielu izmantošanai.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pasākumu realizācija būtiski samazinās negatīvo ietekmi uz vidi. Tiks ieviestas jaunas un modernas akvatūras produkcijas pārstrādes metodes, kuras uzlabos ir notekūdeņu attīrīšanas kvalitāti, kūpināšanas procesā radušos dūmgāzu un fenolūdeņu attīrīšanu, dzeramā ūdens kvalitātes nodrošināšana un racionāla izmantošana. Bez tam tiks nodrošināta apstrādāto blakusproduktu, atliekvielu, zivju un citu atkritumu pārstrāde.

Pasākuma realizācijas gaitā kā riski minami būvniecības radītie riski, kā arī jaunu tehnoloģiju ieviešanas gadījumā, nepilnīgi izstrādātas un praksē nepārbaudītas ražošanas prakses radītie riski.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- a) pēc iespējas plašāk izmantot ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru arī teritorijās, kas nav NATURA 2000 subjekts, kā arī jaunu tehnoloģiju ieviešanas gadījumos;
- b) jaunu tehnoloģiju un ražotņu ieviešanas gadījumos rūpīgi izvērtēt konkrētās teritorijas iespējas;
- c) ievērot izsniegtajās būvatļaujās noteiktos nosacījumus, kā arī nosacījumus, ko noteikušas reģionālās vides pārvaldes;
- d) būvgrožu noglabāšana atbilstoši spēkā esošai likumdošanai;
- e) precīzi ievērot tehnoloģiskā procesa tehnisko noteikumu prasības;
- f) teritoriju izmantošanas un apbūves noteikumus.

7.3. prioritārais virziens „Kopējās ieinteresētības pasākumi”

Prioritārā virziena pamatojums

Zivsaimniecības nozarē ir jomas, kas prasa lielus kapitālieguldījumus. Tie pārsniedz viena lietotāja iespējas un arī vajadzības pēc izmantošanas. Lai ilgtspējīgi attīstītu zivsaimniecības nozari, palielinātu tās ekonomisko efektivitāti, šādu projektu realizēšanai jāapvienojas nozares pārstāvju grupām vai ražotājus pārstāvošām organizācijām, tā gūstot lielāku atdevi no ieguldījumiem spēkiem.

Prioritārā virziena mērķis

Šī prioritārā virziena mērķis ir veicināt sadarbības un partnerattiecību veidošanos zivju resursu ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšanai un kvalitatīvu, augstas pievienotās vērtības un tirgus pieprasījumam atbilstošu zivju produktu ražošanai.

Prioritārā virziena pasākumi

Prioritārā virziena ietvaros tiks ieviesti 5 pasākumi:

1. „Kopīga rīcība zivsaimniecības uzņēmumu efektīvai attīstībai”;
2. „Ūdens faunas un floras aizsardzība un attīstība”;
3. „Investīcijas zvejas ostās, izkraušanas un patvēruma vietās”;
4. „Jaunu noieta tirgu sekmēšana un reklāmas kampaņas”;
5. „Zvejas kuģu pārbūve izmantošanai citiem mērķiem”.

Mijiedarbība ar citiem pasākumiem

3.prioritārā virziena pasākumi saistīti ar 1.prioritārā virziena „Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai” pasākumiem „Investīcijas zvejas kuģu ierīcēs un selektivitātē”, „Atbalsts piekrastes zvejai” un 2.prioritārā virziena „Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu pārstrāde un mārketing” pasākumiem „Akvakultūras attīstība” un „Zvejniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing”.

7.3.1. pasākums „Kopīga rīcība zivsaimniecības uzņēmumu efektīvai attīstībai ”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 37.pantu.

Pasākuma mērķis

Šī pasākuma mērķis ir veicināt sadarbību un partnerattiecības, zvejas, akvakultūras un apstrādes uzņēmumu konkurētspējas un zivsaimniecības pievienotās vērtības palielināšanai.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Konkurētspējas palielināšanai zivsaimniecības uzņēmumiem nepieciešams paaugstināt darba ražīgumu. Lai jaunie produkti un pakalpojumi ātri un efektīvi tiktu ieviesti ražošanā, uzņēmumā jāsigatavo inovatīvai darbībai labvēlīga vide.

Sadarbība sniedz iespējas atbalstīt savus biedrus efektīva ražošanas procesa nodrošināšanā, kā arī realizācijas procesā, tādējādi samazinot izmaksas gan produktu ražošanas ķēdē, gan veicinot jaunu produktu ražošanu un tehnoloģiju ieviešanu.

2006.gada dati liecina, ka 32,6 % zivsaimniecībā nodarbināto ir pamatskolas izglītība. Rezultātā zemais zivsaimniecībā strādājošo izglītības līmenis negatīvi ietekmē nozares konkurētspēju. Zemā atalgojuma dēļ jaunatne un jau esošie speciālisti ar augtāku izglītību izvēlas strādāt citās tautsaimniecības nozarēs. Nozarē strādājošo darbinieku nepietiekamā izglītība kavē inovāciju un modernu tehnoloģiju ienākšanu nozarē, tādējādi mazinot nozares konkurētspēju kopumā.

Lai pārvarētu augstākminētās problēmas un veicinātu zivsaimniecības konkurētspēju ir nepieciešams nodrošināt apmācību iespējas. Apmācībai ir jābūt sasniedzamiem visā Latvijas teritorijā. Sniedzot apmācību, jāņem vērā nozares attīstības iespējas vai attiecīgā reģiona īpatnības, kā arī ražošanas attīstības tendences un inovācijas pasaulē, tādējādi sekmējot Latvijas zivsaimnieku konkurētspēju ES un pasaules ražotāju vidū.

Zivsaimniecības attīstībai nepieciešams paaugstināt zināšanu līmeni par tehniski konkurētspējīgu un ekonomiski efektīvu produktu ražošanu, ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu veicinošu saimniekošanas metožu pielietošanu, jauno informācijas un komunikāciju tehnoloģiju pielietošanu, produktu kvalitātes un pievienotās vērtības paaugstināšanu un Kopējās zivsaimniecības politikas savstarpējās atbilstības prasību ievērošanu.

Saistība ar citiem pasākumiem

Mijiedarbība ir ar 1.prioritārā virziena 2. un 3.pasākumu, kā arī ar 2.prioritārā virziena 1.,2. un 3.pasākumu.

Pasākuma aktivitātes

Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas šādas aktivitātes:

- Investīcijas zivsaimniecības un akvakultūras uzņēmumos;
- Partnerattiecību, sadarbības un prasmju apguves veicināšana.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pasākuma pirmajai aktivitātei ir saistība ar pirmajiem diviem prioritārajiem virzieniem. Īpaši kā vidi saudzējoša aktivitāte ir minama investīcijas ražošanas, pārstrādes uzņēmumos un infrastruktūrās, tostarp arī atkritumu pārstrādē, respektīvi, to attīstība. Šī pasākuma ietvaros daudzos gadījumos būtībā tiek stimulēta jaunu tehnoloģiju ieviešanu. Šādas jaunas tehnoloģijas vai ražošanas metodes radīs mazāku piesārņojumu (gan gaisa, gan ūdens) apkārtējā vidē un ļaus pilnīgāk izmantot iegūto izejmateriālu. Bez tam jādomā, ka šīs tehnoloģijas būs energotaupīgākas vienas vienības produkcijas saražošanai nekā patreiz izmantotās. Līdz ar to samazināsies negatīvais spiediens uz vidi ne tikai lokāli, bet gan plašākā mērogā.

Pasākuma otra aktivitāte ir vērsta galvenokārt uz iesaistīto personu izglītības līmeņa paaugstināšanu, prasmju uzlabošanu, kā arī savstarpējo personīgo sakaru nostiprināšanu. Šī aktivitāte uz apkārtējo vidi atstāj sekundāru iespaidu. Tas nozīmē, ka jo cilvēka izglītības līmenis ir augstāks un viņš ir labāk informēts, jo vairāk pūles viņš pieliek apkārtējo vidi saudzējošās darbībās.

Pasākuma realizācijas gaitā riski galvenokārt ir saistīti ar paredzamajiem būvniecības un rekonstrukcijas darbiem. Bez tam kā risks noteikti ir minams jaunu un pietiekami rūpīgi nepārbaudītu tehnoloģiju un ražošanu metožu plašā ieviešanā dzīvē.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- a) veicot esošo būvju rekonstrukciju vai jaunu celtniecību, nepieciešams ievērot tehnisko noteikumu prasības, īpaša vērība pievēršama reģionālo vides pārvalžu atzinumiem un nosacījumiem;
- b) būvgružu noglabāšana atbilstoši spēkā esošai likumdošanai;
- c) jaunu tehnoloģiju vai ražošanas metožu ieviešanas gadījumā nepieciešams veikt vispusīgu paredzētās darbības ekspertīzi, īpašu uzmanību pievēršot uzņēmuma radītajām izmetēm gaisā, notekūdeņiem, recirkulācijas ūdeņu attīrīšanai, kā arī cilvēka veselībai kaitīgo vielu klātbūtnei gatavajā produkcijā.

7.3.2. pasākums „Ūdens faunas un floras aizsardzība un attīstība”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 38.pantu.

Pasākuma mērķis

Veicināt zivju migrācijas ceļu un nārstošanas vietu atjaunošanu iekšzemes ūdeņos, lai saglabātu zivsaimniecībā izmantojamo zivju resursus.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Raugoties no ūdens vides saglabāšanas un atjaunošanas viedokļa, būtiskas problēmas saistītas ar saimnieciskās darbības videi nodarīto kaitējumu. Upju aizsprostošana, nārsta vietu iznīcināšana un ūdeņu piesārņošana var izraisīt attiecīgu zivju sugu dabīgo populāciju izzušanu un zivju krājumu izsīkšanu. „Mazo” hidroelektrostaciju izbūves rezultātā tiek apgrūtināta vai vispār netiek nodrošināta zivju migrācija, kā arī tās atstāj negatīvu ietekmi uz zivju nārsta vietām. Minētie faktori samazina sugu un indivīdu adaptācijas un izdzīvošanas

spējas mainīgos vides apstākļos, tādēļ nepieciešams samazināt upju aizaugumu, atjaunot nārsta vietas, izvietot mākslīgos nārsta substrātus.

Mijiedarbība ar citiem pasākumiem

Ir saistība ar 2.prioritāro virzienu.

Pasākuma aktivitātes

Pasākuma ietvaros tiek atbalstīta iekšējo ūdeņu, tostarp nārstošanās vietu un migrējošo sugu migrācijas ceļu atjaunošana.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pasākuma realizācijas rezultātā tiks ne tikai saglabāti zivju resursi, bet sakarā ar migrācijas ceļu atjaunošanu un nārstošanas vietu atjaunošanu, to apjomi tiks paaugstināti. Šī aktivitāte no bioloģisko resursu saglabāšanas viedokļa ir uzskatāma par ļoti nozīmīgu.

Pasākuma realizācijas gaitā riski galvenokārt ir saistīti ar paredzamajiem būvniecības un rekonstrukcijas darbiem.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- a) veicot esošo būvju rekonstrukciju vai jaunu celtniecību, nepieciešams ievērot tehnisko noteikumu prasības, īpaša vērtība pievēršama reģionālo vides pārvalžu atzinumiem un nosacījumiem;
- b) būvgružu noglabāšana atbilstoši spēkā esošai likumdošanai;
- c) pēc iespējas veikt projekta vispusīgu ekspertīzi, tajā piesaistot attiecīgos zivsaimniecības un hidroloģijas ekspertus.

7.3.3. pasākums „Investīcijas zvejas ostās, izkraušanas vietās un patvēruma vietās”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 39.pantu.

Pasākuma mērķis

Uzlabot zvejas produktu izkraušanai un uzglabāšanai nepieciešamo infrastruktūru ostās, kā arī nodrošināt kvalitatīvus ostas pakalpojumus zvejniekiem.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Šāda pasākuma izvirzīšanu noteica novecojusī infrastruktūra Latvijas ostās zvejas kuģu darbības nodrošināšanai tajās. Lielākajā daļā no ostām kā svarīgākā nodarbe ir dažādu kravu pārkraušana, pasažieru terminālu un jahtklubu darbība. Taču tieši mazajās ostās ne mazāk svarīga nozīme ir arī zvejniecības uzņēmējdarbības nodrošināšanai un tai nepieciešamo pakalpojumu iespēju sniegšanai. 2004. - 2006.gada plānošanas periodā Ventspils, Rojas, Mērsraga un Salacgrīvas ostās tika īstenoti projekti ostu infrastruktūras uzlabošanai, tomēr pārsvarā tajās vēl joprojām ir nepieciešami uzlabojumi zvejnieku darbības sekmīgai nodrošināšanai, kā arī arvien pieaugošo vides aizsardzības prasību izpildei ostu un piestātņu izmantošanā. Savukārt piekrastes zvejnieku aktivitātes sarežģī piestātņu un molu trūkums vai

to sliktais tehniskais stāvoklis gan ostu teritorijās, gan arī ārpus tām, kas tādējādi nenodrošina apstākļus piekrastes zvejnieku nozvejoto zivju izkraušanai un uzglabāšanai. Tā kā ostu un piestātņu infrastruktūras pilnveidošana ir saistīta ar finansiāli ietilpīgiem pasākumiem, tad iespēja tos realizēt pastāv tikai piesaistot ES struktūrfondu līdzekļus.

Svaigas un saldētas zivis veido 6% no kopējā mazo ostu kravu apgrozījuma. Pamatā tās ir Baltijas jūrā nozvejotās un no Skandināvijas valstīm importētās zivis, kas tiek piegādātas piekrastes pārstrādes uzņēmumiem, kas nodrošina reģiona ekonomisko aktivitāti. Mazo ostu tehniskie parametri un saldētavu jaudas mazo ostu teritorijās var kļūt par impulsu saldētu produktu, tostarp zivju tranzīta kravu, piesaistei mazajām ostām.

Pasākuma aktivitātes

Pasākuma ietvaros tiek atbalstīta:

- zvejas kuģu piestātņu, patvēruma vietu, molu, zivju izkraušanas vietu un zvejas aprīkojuma uzglabāšanas vietu un tām nepieciešamo infrastruktūras elementu izbūve un modernizācija, tai skaitā esošo zivsaimniecības darbībai nepieciešamo molu rekonstrukcija;
- izkrauto zivju uzglabāšanas zvejnieku vajadzībām apstākļu nodrošināšana ostu teritorijā;
- zvejas darbību datorizētas pārvaldības nodrošināšana;
- zvejas kuģu uzturēšanas un remonta ierīču iegāde;
- zivju tirdzniecības (izsoles) vietu veidošana.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Pirmās, otrās, ceturtās un piektās aktivitāšu realizācijas rezultātā draudus apkārtējai videi ievērojami mazinās kravu pārkraušanas, pārstrādāšanas un uzglabāšanas apstākļu uzlabošana, kā arī piestātņu modernizācija un paplašināšana. Šādā veidā tiks samazināts dažādu avāriju, kas var novest pie apkārtējās vides, galvenokārt ūdeņu, piesārņošanas risks. Jādomā, ka pasākums ietvers arī atkritumu pareizas glabāšanas un apsaimniekošanas uzlabošanu, kas novērsīs kaitīgo vielu nonākšanu ūdeņos, augsnē un gruntsūdenī, līdz ar to uzlabosies apkārtējās vides stāvoklis.

Trešā aktivitāte koordinē zvejas aktivitātes. Līdz ar to tiek veikta racionālāka nozveja, kas sekmē saudzīgu zveju, kas savukārt veicina bioloģisko resursu līdzsvarotu izmantošanu.

Pasākuma realizācijas gaitā riski galvenokārt ir saistīti ar paredzamajiem būvniecības un rekonstrukcijas darbiem.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- a) veicot esošo būvju rekonstrukciju vai jaunu celtniecību, nepieciešams ievērot tehnisko noteikumu prasības, īpaša vērība pievēršama reģionālo vides pārvalžu atzinumiem un nosacījumiem;
- b) būvgrižu noglabāšana atbilstoši spēkā esošai likumdošanai;
- c) jaunu piestātņu un molu būvei nepieciešams veikt vispusīgu projekta ekspertīzi, rekomendējoši ietekmes uz vidi novērtējumu.

7.3.4. pasākums „Jaunu noieta tirgu sekmēšana un reklāmas kampaņas”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 40.pantu.

Pasākuma mērķis

Veicināt zivsaimniecības produktu patēriņa pieaugumu un produkcijas noieta tirgu paplašināšanos.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Lai arī nozarei ir raksturīgs augsts produkcijas eksporta īpatsvars, ir nepieciešams veicināt uzņēmumu konkurētspējas attīstību, lai uzņēmumi varētu sekmīgi darboties gan vietējā tirgū, gan arī eksportēt produkciju uz citām valstīm. Svarīgi ir ne tikai sekmēt jaunu tirgu apgūšanu, bet arī nostiprināties esošajos tirgos. Sadarbība starp uzņēmumiem saražotās produkcijas veiksmīgākai realizācijai ārpus Latvijas ir iespēja piedāvāt daudzveidīgāku saražotās produkcijas klāstu, nodrošināt lielākus pasūtījumus, tādējādi palielināt attiecīgo produktu konkurētspēju. Lai veicinātu sadarbību starp uzņēmumiem produkcijas realizācijā, sākotnēji nepieciešams veikt tirgus izpēti. Tirgus izpēte ir īpaši svarīga tādēļ, ka Latvijas zivju apstrādes uzņēmumu preču zīmes vēl ir salīdzinoši mazpazīstamas ES iekšējā tirgū un ir nepieciešams rast iespēju nostiprināt to atpazīstamību kā par kvalitatīvas, drošas un oriģinālas produkcijas ražotājiem.

Paplašinot produkcijas realizācijas iespējas, samazināsies Latvijas zivju apstrādes uzņēmumu atkarība no ekonomiskās un politiskās situācijas NVS valstīs un starpvalstu attiecībām, kas bieži negatīvi ietekmē uzņēmējdarbību.

Mijiedarbība ar citiem pasākumiem

Šis pasākums saistīts ar 2.atbalsta virziena pasākumu „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un marketings”.

Pasākuma aktivitātes

Pasākuma ietvaros tiek atbalstīta:

- reklāmas kampaņu rīkošana;
- tirgus izpētes veikšana;
- produktu kvalitātes politikas īstenošana un kvalitātes sertifikācija.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Vienīgi pasākuma 3. aktivitāte - produktu kvalitātes politikas īstenošana un kvalitātes sertifikācija, var atstāt tiešu ietekmi uz apkārtējo vidi. Pozitīvas izmaiņas ir paredzamas, ja pieņemam, ka pie produkcijas kvalitātes sertifikācijas tiks pieprasīts arī nodrošināt maksimāli iespējamu videi draudzīgu tehnoloģiju izmantošanu šīs produkcijas ieguvei, kā arī ja tiks noteikts uzstādījums, ka izejvielām ir jābūt iegūtām videi saudzīgā veidā.

Otrā aktivitāte – tirgus izpēte, nodrošinās nevajadzīgas produkcijas ražošanas pārtraukšanu, kas atstās saudzējošu ietekmi uz zivju resursiem.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Negatīva ietekme uz vidi nav domājama.

7.4. prioritārais virziens „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība”

7.4.1.pasākums „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība”

Pasākuma juridiskais pamats

Pasākums tiek īstenots saskaņā ar Padomes 2006.gada 27.jūlija Regulas (EK) Nr.1198/2006 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) 43.,44.,45.pantu.

Pasākuma mērķis

Pasākuma mērķis ir ilgtspējīgi attīstīt un uzlabot dzīves kvalitāti tajos ar zivsaimniecību saistītajos reģionos, kuru stratēģija ir saskaņā ar Zivsaimniecības nozares Nacionālo stratēģisko plānu un ar kuru veicina reģiona nodarbinātības, konkurētspējas, dzimumu līdztiesības attīstību, kā arī inovāciju ieviešanu un reģionālo un starptautisko sadarbību.

Pasākuma pamatojums un apraksts

Latvijas krasta līnijas kopgarums ar jūru ir 494 km, Latvijā ir daudz iekšējo ūdeņu, kas aizņem 2543 km² jeb aptuveni 4,1% no sauszemes teritorijas. Garā piekrastes zona un iekšējo ūdeņu daudzums noteicis zivsaimniecības uzņēmumu attīstību gandrīz visā Latvijas teritorijā. Ņemot vērā zivsaimniecības uzņēmumu skaitu, šobrīd par zivsaimniecībai nozīmīgiem var uzskatīt rajonus Kurzemes un Vidzemes piekrastē, kā arī Latgales reģionā. Nozares sašaurināšanās ietekmē šajās teritorijās iespējams sociālās spriedzes paaugstināšanas risks. Lai to novērstu, īpaša uzmanība un aktivitātes nepieciešamas rajonos, kuros koncentrējušies vairāk kā 1 % no zivsaimniecībā nodarbināto un uzņēmumu skaita. Zivsaimniecībai nozīmīgo reģionu platība aizņem 49,5% no kopējās valsts teritorijas.

Zivsaimniecībai nozīmīgo reģionu attīstības veicināšanā lielu ieguldījumu varētu sniegt vietējās rīcības grupas, kuras izstrādā un īsteno reģionu attīstības stratēģijas. LEADER tipa pasākumu jomā pašlaik lauku apvidos jau ir izveidotas partnerības jeb vietējā rīcības grupa, kuras ir reģistrētas Latvijas uzņēmumu reģistrā kā biedrības vai nodibinājumi. 15 no šīm partnerībām darbojas zivsaimniecībai nozīmīgo reģionu teritorijās.

Nepieciešama vietēja līmeņa kapacitātes palielināšana un orientēšanās uz vietēja līmeņa un visa reģiona attīstību un sociālās atstumtības mazināšanu sakarā ar zvejas iespēju samazināšanos ar zivsaimniecību saistītajos reģionos. Nozīmīgs vietēja līmeņa kapacitātes palielināšanas nosacījums ir publiskā sektora – pašvaldību, nevalstisko organizāciju un sociālo partneru – privātā sektora sadarbība.

Pasākums izvēlēts, lai atbalstītu inovatīvas idejas, kuru iniciatori ir ar zivsaimniecību saistīto reģionu iedzīvotāji, kas iesaistīti zivsaimniecības aktivitātēs.

Atbalstāmās aktivitātes

Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas tiek sekojošas aktivitātes:

Atbalsts zivsaimniecības apvidu ilgtspējīgai attīstībai:

- atbalsts ražotājorganizāciju izveidei un pārorientācijai;
- zvejas kuģu pārbūve izmantošanai citiem mērķiem;
- atbalsts zvejniekiem jaunākiem par 40 gadiem pirmā zvejas kuģa iegādei;

- zivsaimniecības nozaru konkurētspējas palielināšana;
- ekonomiskās darbības pārstrukturēšana, veicinot ekotūrismu;
- pievienotās vērtības radīšana zvejniecības produktiem;
- mazas ar zivsaimniecību un tūrisma saistītas infrastruktūras un pakalpojumu izveide;
- piekrastes ciemu atjaunošana un attīstība;

Prasmju apguve:

- attiecīgas teritorijas pētījumi (esošās situācijas apzināšana, teritorijas vajadzību analīze un saskaņošana ar citiem teritorijai saistošiem plānošanas dokumentiem);
- informēšanas pasākumi par vietējo attīstības stratēģiju (informācija par VRG darbību, par stratēģijā ietvertajām aktivitātēm);
- vietējas attīstības stratēģijas sagatavošanā un īstenošanā iesaistītā personāla mācības;
- reklāmas pasākumi un vietējo līderu mācības, veicināšanas pasākumi (pieredzes apmaiņa).

Sadarbība

- atbalsts savstarpējiem un starptautiskiem sadarbības projektiem, kurus īsteno vietējās rīcības grupas.

Saistība ar citiem pasākumiem

Pasākums ir saistīts ar LEADER pasākumu, kas tiek ieviests Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai ietvaros.

Pasākuma ietekmes uz vidi novērtējums

Šis ir jaukts, tomēr pamatā sociāli-ekonomisks pasākums. Sekojošās aktivitātes: zvejas kuģu pārbūve izmantošanai citiem mērķiem; attiecīgas teritorijas pētījumi (esošās situācijas apzināšana, teritorijas vajadzību analīze un saskaņošana ar citiem teritorijai saistošiem plānošanas dokumentiem) atstāj zināmu ietekmi uz apkārtējo vidi. Zvejas kuģu pārbūve izmantošanai citiem mērķiem nozīmē vecāko kuģu pārprofilēšanu, kas savukārt izslēdz nesaudzīgas zvejas iespējas, kā arī samazina vidi piesārņojošo vielu noplūdes draudus, jo pārbūves laikā neapšaubāmi tiks uzlabots to tehniskais stāvoklis. Savukārt teritorijas pētījumi ļaus koordinēti attīstīt zivsaimniecību. Galvenokārt tas attiecas uz jaunu ražotņu izbūvi vai veco rekonstrukciju.

Paredzams, ka īstenojot šo pasākumu, varētu tikt mainīts ekonomisko aktivitāšu profils atsevišķās pašvaldībās, īpatsvaru pārceļot uz citām, ar zivsaimniecību nesaistītām sfērām.

Iespējamie riski pasākuma realizēšanā ir gadījumos, kad tiek nomainīta vecā zivju pārstrādes tehnoloģija uz jaunu, kā arī pārprofilējot uzņēmumus vai tos vispār slēdzot, nenotiek iepriekš izmantotās vides sakārtošana. Bez tam, kā jau tas minēts pie pirmā pasākuma, riski apkārtējai videi ir saistīti ar kuģu pārbūves procesu, kad darbības rezultātā apkārtējā vidē var nonākt vidi piesārņojošas vielas – naftas produkti, kā arī īslaicīgi remonta laikā gaisā var nonākt paaugstināts putekļu daudzums, kas rodas metāla griešanas laikā.

Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu negatīvās ietekmes uz vidi

Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz apkārtējo vidi, nepieciešams:

- a) teritoriju sanācija nepieciešamības gadījumos,

- b) radušos atkritumu, tai skaitā būvgružu, naftas produktu, un citu bīstamo atkritumu noglabāšana/pārstrāde atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- c) iegūto metāllūžņu otrreizējas izmantošanas nodrošināšana;
- d) izmantošanai ārpus zvejniecības mērķiem turpmākai izmantošanai nododami tikai tehniski labā kārtībā esoši bijušie zvejas kuģi.

7.5. Pasākumu ietekme uz sabiedrības veselību

Visi Rīcības programmā paredzētie pasākumi ir vērsti uz vides veselības un sekojoši uz sabiedrības veselības uzlabošanu.

Pirmām kārtām jāmin, ka veicamo pasākumu komplekss nodrošina zivsaimniecības jomā nodarbinātajiem stresa mazināšanu, kas neapšaubāmi ir dažādu slimību nozīmīgs cēlonis. Tas tiks panākts ar kompensācijām piespiedu darbu pārtraukšanas vai izbeigšanas gadījumos, darbinieku apmācību jaunā profesijā, jaunu uzņēmējdarbības veidu ieviešanas stimulēšana. Līdz ar to cilvēki jutīsies nodrošinātāki un stabilāki dzīvē.

Otrkārt, visas Programmā paredzētās pārmaiņas ir vērstas uz esošo tehnoloģiju uzlabošanu, modernizēšanu un jaunu, modernāku tehnoloģiju ieviešanu. Tas, savukārt nozīmē mazākas kaitīgo vielu izmetes gan gaisā, gan ūdeņos, jaunu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izveide, darba procesā radušos atkritumu organizētā savākšanā, to pārstrādē, arī otrreizējā izmantošanā, kur tas ir iespējams u.t.t. Bez tam jaunās tehnoloģijas nodrošinās ergonomiskas darbavietas un maksimāli komfortablus darba apstākļus. Līdz ar to arī šis visu pasākumu ietekmes virziens ievērojami uzlabos vides veselību un sekojoši cilvēku veselību.

Treškārt, iespējamā ražotnes un tās infrastruktūras likvidācija draud tikai nekonkurētspējīgiem uzņēmumiem. Šādi uzņēmumi sabiedrībai jūtamu labumu pārsvarā tomēr nedod salīdzinājumā ar moderniem uzņēmumiem. Domājams, ka šo likvidēto uzņēmumu vietā izveidoto jauno uzņēmumu ieguldījums sabiedrības labā būs daudz lielāks. Neapšaubāmi, ka jautājums par šo uzņēmumu infrastruktūras, kas papildus apkalpo vietējos iedzīvotājus (notekūdeņu attīrīšana, ūdensapgāde, siltumapgāde) saglabāšanu un turpmāku uzturēšanu ir jālemj pagasta/novada domei, iespējams kādu integrālu programmu vai projektu ietvaros.

8. Risinājumi, lai novērstu vai mazinātu plānošanas dokumenta ietekmi uz vidi

Galvenās ietekmes uz vidi saistītas ar infrastruktūras un zivju pārstrādes tehnoloģijas pilnveidošanas projektiem. Īslaicīgi (būvdarbu, remontdarbu laikā) sagaidāms atmosfēras piesārņojuma un trokšņa līmeņa pieaugums. Pēc darbu beigšanas vides stāvoklis salīdzinājumā ar esošo situāciju uzlabosies.

Rīcības programmas īstenošanas ietekmes uz vidi samazināšana pasākumi:

- Veikt trokšņa monitoringu un trokšņa līmeņa samazināšanas pasākumus būvniecības/rekonstrukcijas darbu veikšanas laikā;
- Veikt ūdens monitoringu infrastruktūras un tehnoloģijas pilnveidošanas vietās būvniecības/rekonstrukcijas darbu veikšanas laikā. Kur nepieciešams, iekārtot pastāvīgus monitoringa punktus;
- Lielākiem projektiem jāveic ietekmes uz vidi novērtējums;
- Precīzi ievērot tehnisko noteikumu prasības;
- Regulāra kontrole akvakultūras uzņēmumos, lai savlaicīgi atklātu bīstamas zivju slimības un parazītus;
- Ievērot teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu prasības;
- Jaunu attīstību piekrastē plānot ar saudzīgu attieksmi pret ainavu, neveidojot vizuālas barjeras;
- Paaugstināta krasta erozijas riska joslā neparedzēt apbūves paplašināšanu un kapitālu infrastruktūras objektu ierīkošanu;
- Ievērot vides aizsardzības normatīvo aktu un būvnormatīvu prasības;

9. Iespējami kompensēšanas pasākumi

Saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. pantu „paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam”.

Zivsaimniecības nozares Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. – 2013.gadam neparedz rīcības, kuru rezultātā tiktu tiešā veidā negatīvi ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Rīcības programma ir izstrādāta, ņemot vērā starptautiskos un nacionālos vides mērķus, vides aizsardzības normatīvos aktus. Līdz ar to specifiski dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi netiek paredzēti.

10. Dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums.

Dokumenta īstenošanas rezultātā sagaidāmas nozīmīgas pārrobežu ietekmes pozitīvā nozīmē.

Pirmkārt, tiks samazināta zivju nozveja, kas Baltijas jūrā sekmēs zivju populācijas skaita atjaunošanos. Tā kā zivju skaita samazināšanās patreiz ir liela problēma, tad paredzēto pasākumu realizācijas rezultātā paredzamais zivju skaita pieaugums vērtējams kā ļoti pozitīvs fakts.

Otrkārt, atjaunojot zvejas floti, līdz minimumam samazināsies avāriju risks, kas var radīt Baltijas jūras piesārņojumu ar naftas produktiem. Šeit ir arī jāmin fakts, ka lietojot modernāku tehniku, samazināsies arī „standarta” izmetes gan gaisā, gan jūrā, kas neizbēgami rodas pie jebkuras tehnikas ekspluatācijas.

Treškārt, uzlabojot un atjaunojot ostu un piestātņu infrastruktūru, kā arī nomainot vecās produkcijas pārstrādes tehnoloģijas pret jaunām, samazināsies piesārņojošo vielu nokļūšana Baltijas jūrā, kas uzlabos ūdens kvalitāti. Jaunu pārstrādes tehnoloģiju ieviešana samazinās līdz minimumam kaitīgo vielu izmetes gaisā. Arī šis pasākums rezultējoši atstās zināmu pozitīvu iespaidu uz visu Baltijas jūru kopumā.

11. Vides pārskata sagatavošanas pamatprincipi

Vides pārskats balstās uz attīstības scenāriju Zivsaimniecības nozares Nacionālā stratēģiskā plānā nosprausto mērķu sasniegšanai. Šajā dokumentā tiek veikts nepieciešamo rīcības virzienu un veicamo pasākumu ietekmes uz vidi izvērtējums, kā arī tiek analizēta dokumenta atbilstība starptautiskajai un nacionālajai vides politikai.

Daudzi dokumenti gan tieši, gan netieši ietver vides aspektus un pasākumus ietekmes uz vidi novēršanai un vides aizsardzībai, tai skaitā arī tās ietekmes, ko rada zvejniecība, iekšējo ūdeņu izmantošana, zivju apstrāde un tirdzniecība. Īstenojot pamatnostādnes ir svarīgi, lai iespēju robežās tiktu ievēroti arī citos dokumentos izvirzītās prasības un paredzētie pasākumi.

Izstrādājot Rīcības programmas SIVN, tika apkopota pieejamā pamatinformācija par ar nozari saistīto vides stāvokli, tādējādi veicot sākotnējo novērtējumu un identificējot būtiskos vides aspektus, kas saistīti ar plānošanas dokumentu.

SIVN izstrādē kā bāzes avoti tika izmantoti:

- Zivsaimniecības nozares nacionālajā stratēģiskajā plānā iekļautā informācija esošās situācijas analīzes sadaļā;
- Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā (2007.-2013.gadam);
- Zivsaimniecības nozares Nacionālā stratēģiskā plāna 2007.-2013. gadam ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma vides pārskats;
- Nacionālie politikas plānošanas dokumenti vides un zivsaimniecības jomā;
- Publiski pieejami pārskati un ziņojumi par vides stāvokli un tendencēm.

Vairāku vides resursu kvalitātes raksturošanā ir grūtības iegūt aktualizētu informāciju par esošo situāciju un tendencēm, šādos gadījumos, novērtējuma izstrādātāji konsultējās ar nozares ekspertiem par būtiskākajām tendencēm.

Lielākās grūtības datu pieejamībā ir attiecībā uz informāciju un pētījumiem par:

- Gaisa kvalitāti – kaitīgo vielu emisijām un smakām, ko rada zivsaimniecības nozare;
- Zivkopības nozares atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārstrādi;
- Videi kaitīgu zvejas rīku pielietošanu.

Nemot vērā minētās grūtības, Izpildītājs konsultējās ar atbilstošiem nozares ekspertiem, lai pēc iespējas objektīvāk novērtētu esošo vides resursu kvalitāti un riskus.

12. Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai

Sagatavojot priekšlikumus plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa pasākumiem un monitoringa pārskatam, tiek ņemts vērā esošā valsts vides monitoringa tīkla, veikto novērojumu un informācijas pieejamības raksturojums.

Lai varētu sekmīgi realizēt Rīcības programmas izpildes uzraudzību, kā arī izvērtēt ietekmi, kādu Programmā paredzētās darbības ir atstājušas uz apkārtējo vidi, un nepieciešamības gadījumā uzlabot/mainīt veicamo aktivitāšu izpildi, ir nepieciešams zināms nodrošinājums. Negatīvo vides aspektu novēršanai nepieciešams:

1. Paredzēt resursus administratīvās kapacitātes paaugstināšanai, piemēram, lai nodrošinātu vides aspektu integrēšanu;
2. Nodrošināt mehānismu ietekmju uz vides uzraudzībai, novēršanai un mazināšanai plāna īstenošanas laikā.

Ietekmes uz vidi izvērtēšanai būtiski ir iekļaut vides monitoringa indikatorus. Likums „Par vides aizsardzību” definē, ka vides monitorings ir „sistemātiski vides stāvokļa un piesārņojuma emisiju vai populāciju un sugu novērojumi, mērījumi un aprēķini, kas nepieciešami vides stāvokļa vērtējumam, vides politikas izstrādāšanai un vides un dabas aizsardzības pasākumu plānošanai, kā arī to efektivitātes kontrolei”. Sekojoši tiek piedāvāti indikatori Rīcības programmas izpildei:

1. Modernizēto zvejas kuģu skaits kuģošanas drošības, darba apstākļu, higiēnas un kvalitātes prasību uzlabošanai;
2. Vides aizsardzības, dabas resursu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanas un nostiprināšanas pasākumu rezultāti akvakultūras jomā;
3. Zivju krājumu izmaiņas pēc to papildināšanas un aizsardzības pasākumiem, zivju nārsta vietu atjaunošanas, kā arī zivju migrācijas ceļu izbūves un uzlabošanas;
4. Bioloģiskās produkcijas audzēšanā iesaistīto akvakultūras uzņēmumu skaits;
5. Modernizēto uzņēmumu skaits, lai uzlabotu darba apstākļus, higiēnas prasību ievērošanu, produktu kvalitāti;
6. Uzņēmumu darbības ietekmes uz vidi izmaiņas pēc uzņēmumu modernizēšanas (gaisa, ūdens kvalitāte);
7. Ražošanas blakusproduktu un atkritumu daudzums.

Īpašu uzmanību nepieciešams pievērst dzīves kvalitāti raksturojošiem rādītājiem, kuri jāvērtē kā starpsektoru jautājumi, piemēram, troksnis, gaisa kvalitāte u.tml.

Šie ir indikatori ieviešanas monitoringam, kas kā kritēriji izvirzīti formulētajiem uzdevumiem. Izvēlēti tādi indikatori, kuri jau tiek aprēķināti vai kuru aprēķināšanai tiek sistemātiski apkopota bāzes informācija.

13. Kopsavilkums

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējuma process Zivsaimniecības nozares Rīcības programmai Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. – 2013.gadam parāda, ka:

1. NSP kopumā atbilst Eiropas Savienības un nacionālajiem vides politikas plānošanas dokumentiem un starptautiskajām konvencijām. Galvenie mērķi un rīcības virzieni ir vērsti uz ekonomisko izaugsmi, cilvēkkapitāla attīstību un dabas kapitāla attīstību.

Programmā noteiktie uzdevumi kopumā nav pretrunā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem, principiem un nacionālo vides politiku, kā arī neapdraud Latvijas starptautisko saistību izpildi vides jomā.

2. Rīcības programmas īstenošana atstās pozitīvu ietekmi uz vidi. Sagaidāms, ka tiks veicināta vides pētniecība un vides infrastruktūras attīstība, kā arī dabas resursu efektīvāka izmantošana. Tomēr Programmas realizācijas ietekme uz vidi lielā mērā būs atkarīga no ieviešanas darbu korektas un kvalitatīvas izpildes.

3. Rīcības programmas realizācijas gaitā, un arī tās rezultātā ir prognozējamas arī negatīvas ietekmes uz vidi, un galvenokārt tas ir saistīts ar infrastruktūras pilnveidošanas procesā radīto atmosfēras piesārņojuma un trokšņa līmeņa pieaugumu. Tomēr šīs ir īslaicīgās ietekmes, kas pēc programmas realizācijas izzudīs un paliekošu vai kumulatīvu iespaidu neatstās.

Būtiskākie ierosinājumi negatīvo ietekmju uz vidi novēršanai un mīkstināšanai:

1. Nodrošināt vides likumdošanas efektīvu ieviešanu un kontroli;
2. Izstrādāt Rīcības programmas ieviešanas un uzraudzības plānu, nodrošinot pastāvīgu ietekmju uz vidi novērtējumu un atgriezenisko saiti ar lēmumu pieņēmējiem;
3. Paredzēt pasākumus negatīvo ietekmju uz vidi novēršanai un mīkstināšanai;
4. Pēc iespējas plašāk piemērot ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru.

Izmantotā literatūra

Akvakultūras ilgtspējīgas attīstības un vadības stratēģija Latvijā;
Attīstības plāna (Vienotā programmdokumenta 2004. – 2006.) Programmas papildinājuma zivsaimniecības sadaļa.
Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma;
Eiropas Savienības Kopējās zivsaimniecības politikas pamatnostādnes;
Latvijas lauku un lauksaimniecības attīstības politikas pamatnostādnes un Latvijas lauku attīstības stratēģijas projekts 2007. – 2013.gadam;
Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam;
Latvijas Nacionālais stratēģiskais ietvardokuments 2007. – 2013.gadam;
Latvijas Nacionālā zivsaimniecības datu vākšanas ikgadējā programma;
Resursu patēriņa novērtējums (Latvijas Vides aģentūra, 2004.gads);
Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskats 2005 (Latvijas Vides aģentūra);
Zemkopības ministrijas darbības stratēģija 2007. – 2010.gadam;
Zivju resursu atražošanas valsts programma 2000. – 2010.gadam;
Zivsaimniecības nozares Nacionālais stratēģiskais plāns 2007. – 2013. gadam;
Zivsaimniecības nozares Nacionālā stratēģiskā plāna 2007.-2013. gadam ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma vides pārskats.